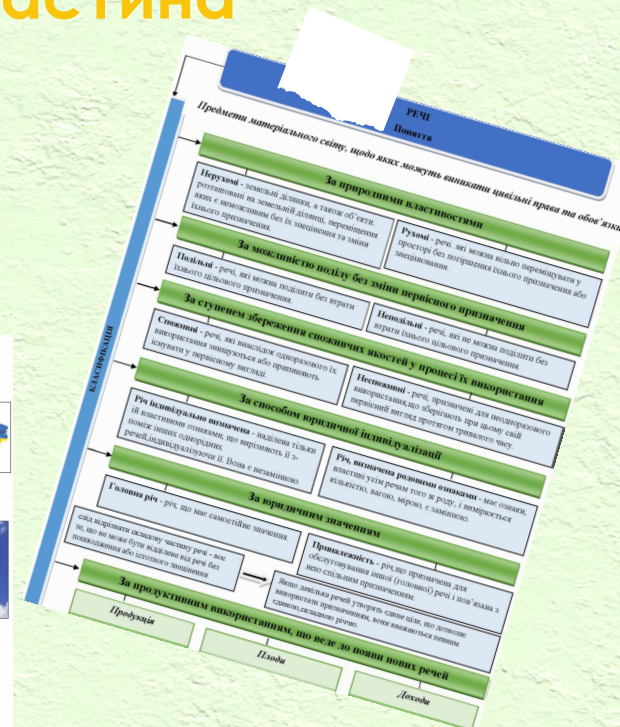
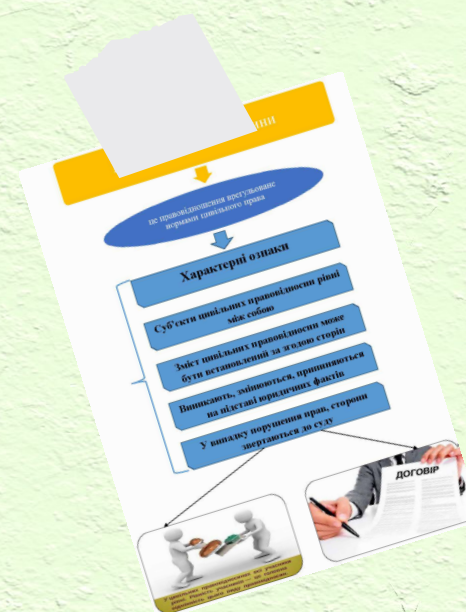

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО У
СХЕМАХ
↓
ТАБЛИЦЯХ
↓
ІЛЮСТРАЦІЯМИ
Загальна частина

м. Одеса
2023

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО У
СХЕМАХ І ТАБЛИЦЯХ З
ІЛЮСТРАЦІЯМИ

Загальна частина

Навчально-наочний посібник

Одеса-2023

УДК 347(075.8)

Ц57

Рецензенти:

Н.М. Крестовська, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри морського права Національного університету «Одеська морська академія»

О.І.Зозуляк, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, головний науковий співробітник НДІ приватного права і підприємництва імені Ф.Г.Бурчака НАПрН України

Ц57 Цивільне право у схемах і таблицях з ілюстраціями. Загальна частина. Навчально-наочний посібник. / Укладачі В.П. Маковій, С.С. Мирза. — Одеса: ОДУВС, 2023 — 84 с.

ISBN 978-617-7633-29-6

У навчально-наочному посібнику подані схеми, таблиці, ілюстрації, які наочно характеризують сучасний стан цивільного права з огляду на економічні реформи, що проводяться в країні, зміни, що відбулися останніми роками у сфері цивільного законодавства і практиці його застосування.

Схеми скомпоновано відповідно до норм Цивільного кодексу України. Схематичність викладеного матеріалу дозволяє зручно використовувати його у навчальному процесі. Видання розраховане на здобувачів вищої освіти юридичних спеціальностей, викладачів, а також практичних працівників.

УДК 347(075.8)

ISBN 978-617-7633-28-9

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АТ – акціонерне товариство;
ВР України – Верховна Рада України;
ВС України – Верховний Суд України;
ГК України – Господарський кодекс України;
ЗК України – Земельний кодекс України;
ЗУ – Закон України;
КІМС – компонування інтегральної мікросхеми;
КМ України – Кабінет Міністрів України;
КС України – Конституційний Суд України;
НБУ – Національний банк України;
СК України – Сімейний кодекс України;
ТзОВ – товариство з обмеженою відповідальністю;
ФОП – Фізична особа – підприємець;
ЦК України – Цивільний кодекс України

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5-6
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА	
1. ПОНЯТТЯ ТА ПРЕДМЕТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЯК ГАЛУЗІ ПРАВА.....	7-13
2. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ.....	14-31
3. ПРАВОЧИНИ.....	32-39
4. ПРЕДСТАВНИЦТВО, СТРОКИ, ТЕРМІНИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ.....	33-50
5. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ.....	51-53
6. РЕЧОВЕ ПРАВО.....	54-66
7. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	67-77
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	78-79
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ.....	80-94

*«Система приватної власності –
найнадійніша гарантія свободи, причому
не лише для тих, хто володіє власністю,
а й не в меншій мірі для тих, хто нею не володіє»*
Ф. Гаєк

ПЕРЕДМОВА

Питання правового регулювання цивільно-правових відносин належать до найбільш актуальних у соціально-економічному і політичному житті української держави. Це обумовлено новими явищами в економіці України, її розвитку у напрямі переходу до ринкових відносин, де управління і регулювання господарських відносин вимагають активного використання інститутів цивільного права. Вивчення навчальної дисципліни «Цивільне право та процес» має важливе значення для підготовки юристів-правників за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність».

Даний навчально-наочний посібник у систематизованому вигляді знайомить здобувачів вищої освіти із загальними положеннями цієї галузі права, передбаченими ЦК України, та загальними характеристиками його основних інститутів. Значна увага приділяється вивченню суб'єктів цивільного права, прав власності, правочинам, інститутам права інтелектуальної власності, що визначаються потребами підготовки фахівців за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність».

Взагалі роль і місце наочності у навчальному процесі, зокрема, правничих наук (у тому числі й цивільного права), неможливо переоцінити, що обумовлюється специфікою сприймання державно-правової дійсності як предмета правознавства. До того ж, як показує практика навчання, при систематичному включенні у навчальний процес навчально-наочних посібників збільшується самостійність здобувачів вищої освіти, зростає їх активність, формується позитивне ставлення до предмета навчальної дисципліни.

У процесі вивчення матеріалу, поданого у навчально-наочному посібнику, вирішуються наступні завдання: допомогти здобувачам вищої освіти з'ясувати сутність, зміст і сферу застосування норм цивільного права; сприяти закріпленню знань про зміст і особливості цивільних правовідносин.

Навчально-наочний посібник «Цивільне право у схемах і таблицях з ілюстраціями. Загальна частина» володіє незаперечними перевагами: будучи опорним стислим конспектом основних понять цивільного права, навчально-наочний посібник дозволяє використовувати його для самоконтролю, що значною мірою спрощує підготовку до практичних і тренінгових занять; у посібнику відтворена структура чинного ЦК України; дане видання, крім визначень, дає уявлення про інститути, що діють у цивільному праві. Навчально-наочний посібник містить перелік джерел, рекомендованих для опрацювання теоретичного матеріалу. У свою чергу, ознайомлення зі змістом наведених у переліку правозастосовних актів сприятиме формуванню практичних навичок, що є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутнього правника.

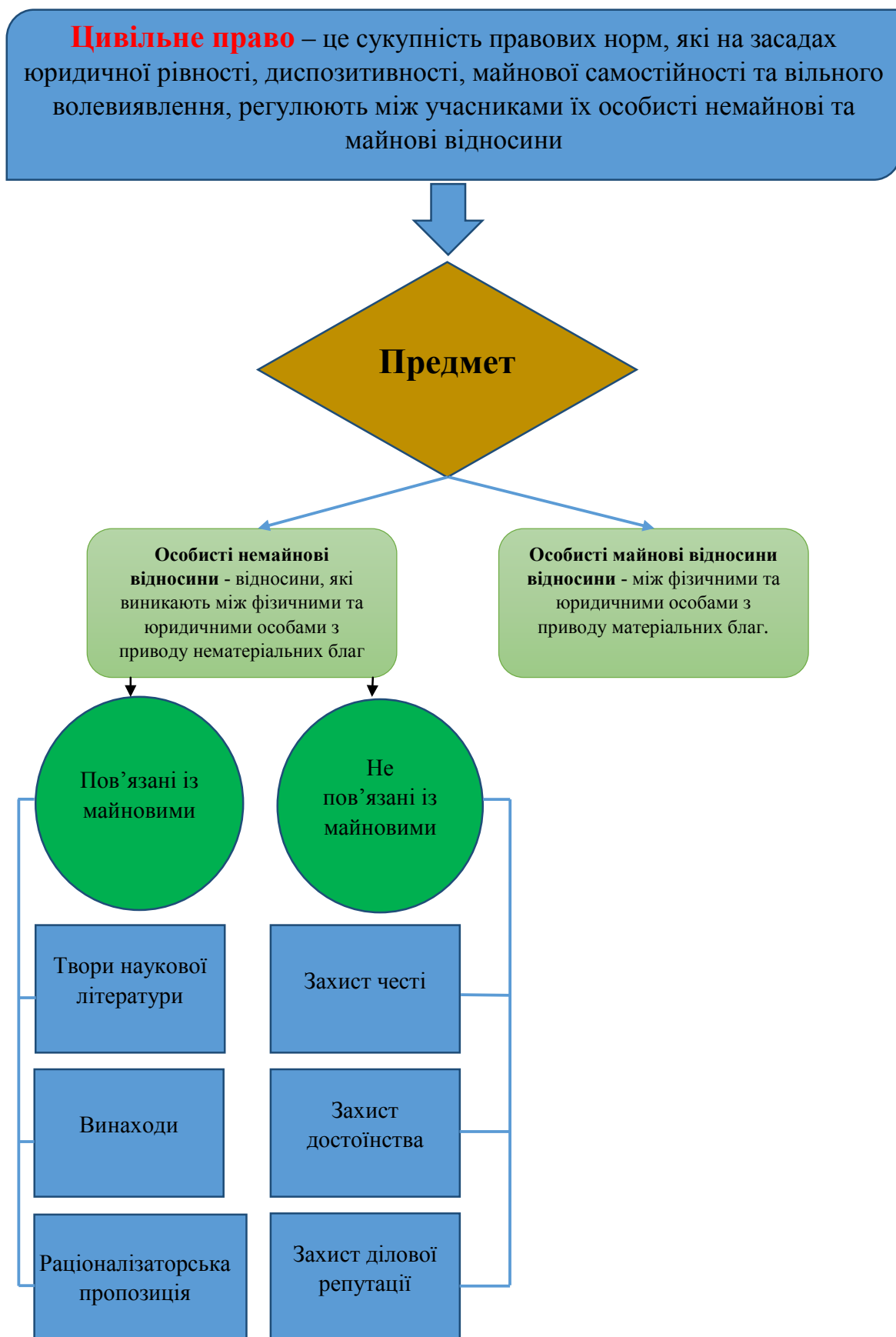
Усвідомлюючи важливість доктринальних положень цивілістики для визначення галузевих постулатів у сфері врегулювання цивільно-правових відносин, авторами навчально-наочного посібника також запропоновано перелік літератури, важливої до опрацювання. Саме системний підхід до вивчення цивільного права сприятиме формуванню ґрунтовних знань у здобувачів вищої освіти, що є запорукою розвинутої правосвідомості, правового мислення та правової культури.

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

1. ПОНЯТТЯ ТА ПРЕДМЕТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ЯК ГАЛУЗІ ПРАВА

Схема 1

Метод цивільного права

Сукупність правових засобів і прийомів впливу на особисті немайнові та майнові відносини, які дістали відображення в цивільно-правових нормах.

Складові елементи методу цивільного права

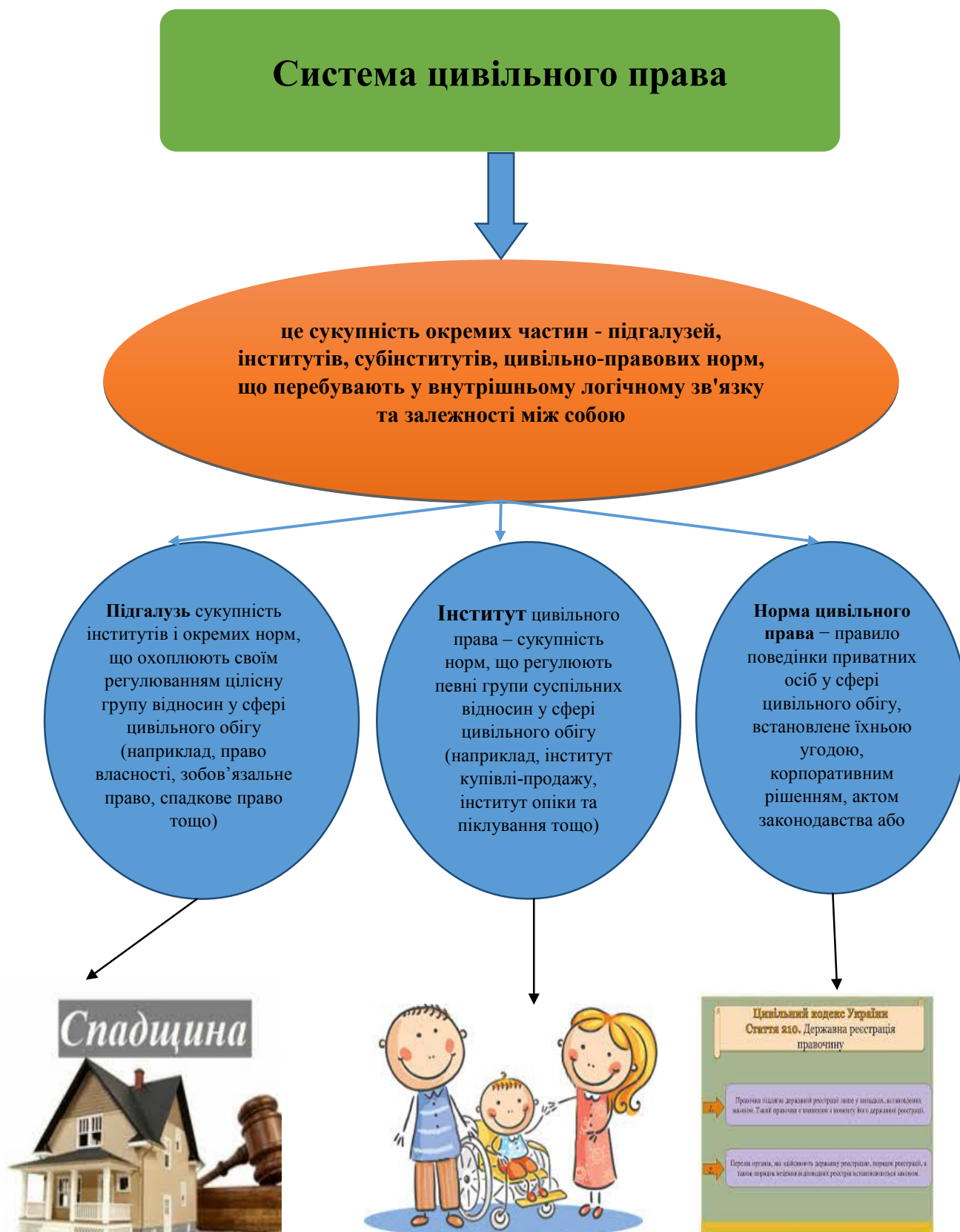
Юридична рівність учасників - незалежно від того, хто є учасником цивільних відносин фізична особа, юридична особа, держава тощо, – сторони цих відносин формально, юридично рівні.

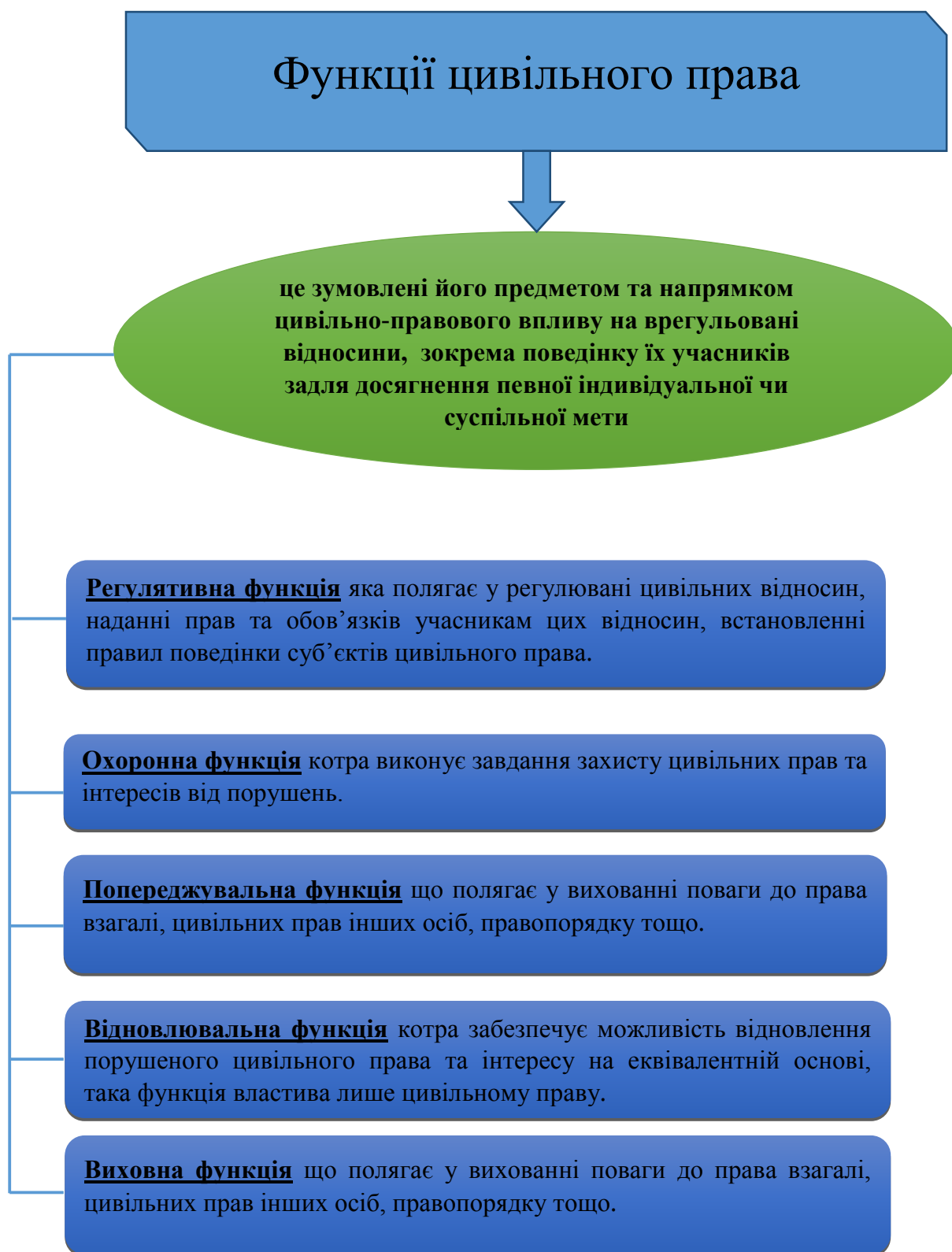
Диспозитивність

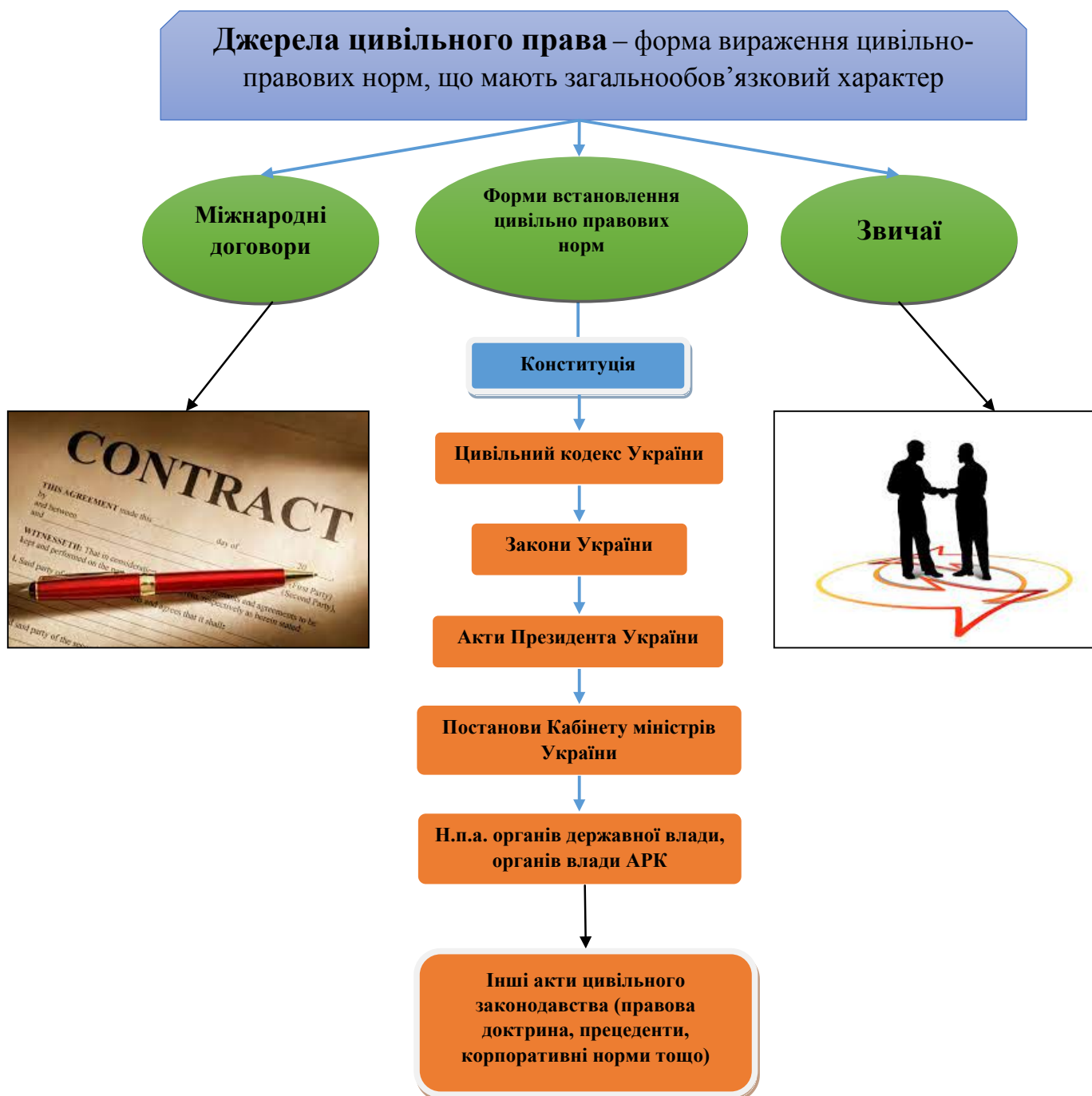
Компенсаційний
характер

Захист цивільних прав
у судовому порядку

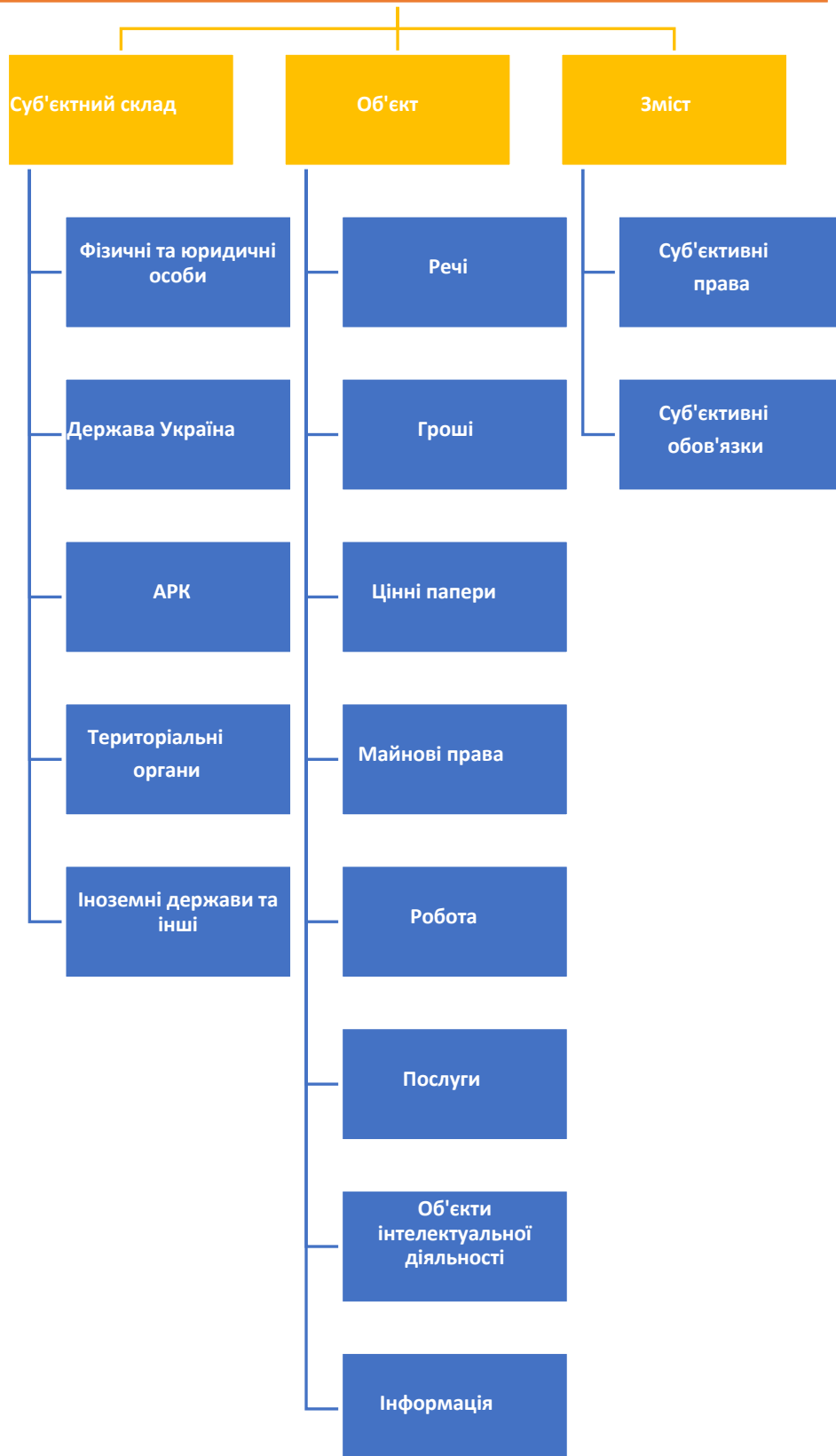

2. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ

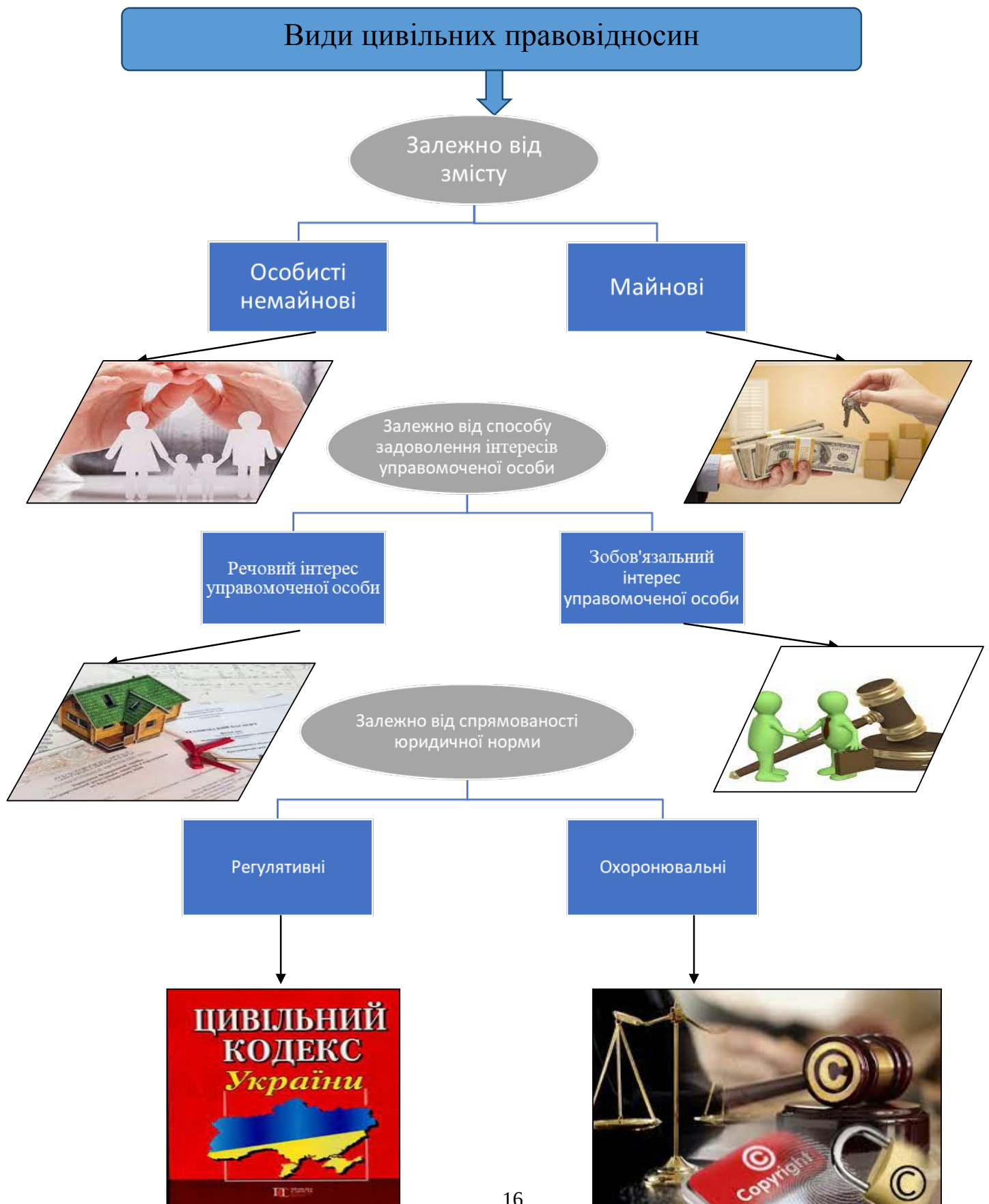
Схема 8

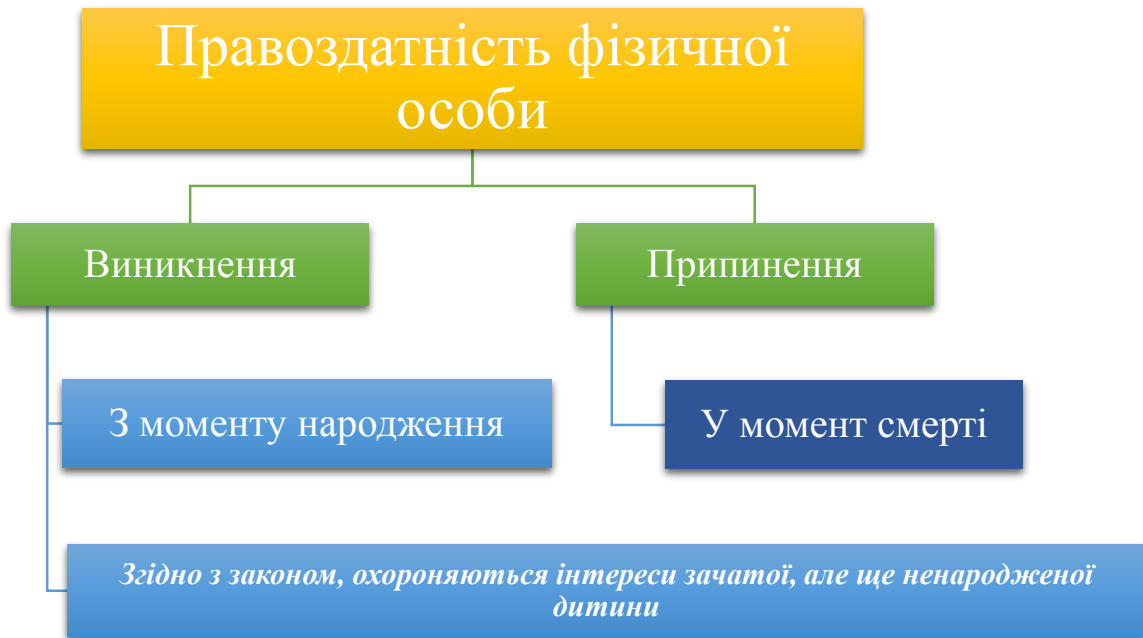

Структура цивільно-правових відносин

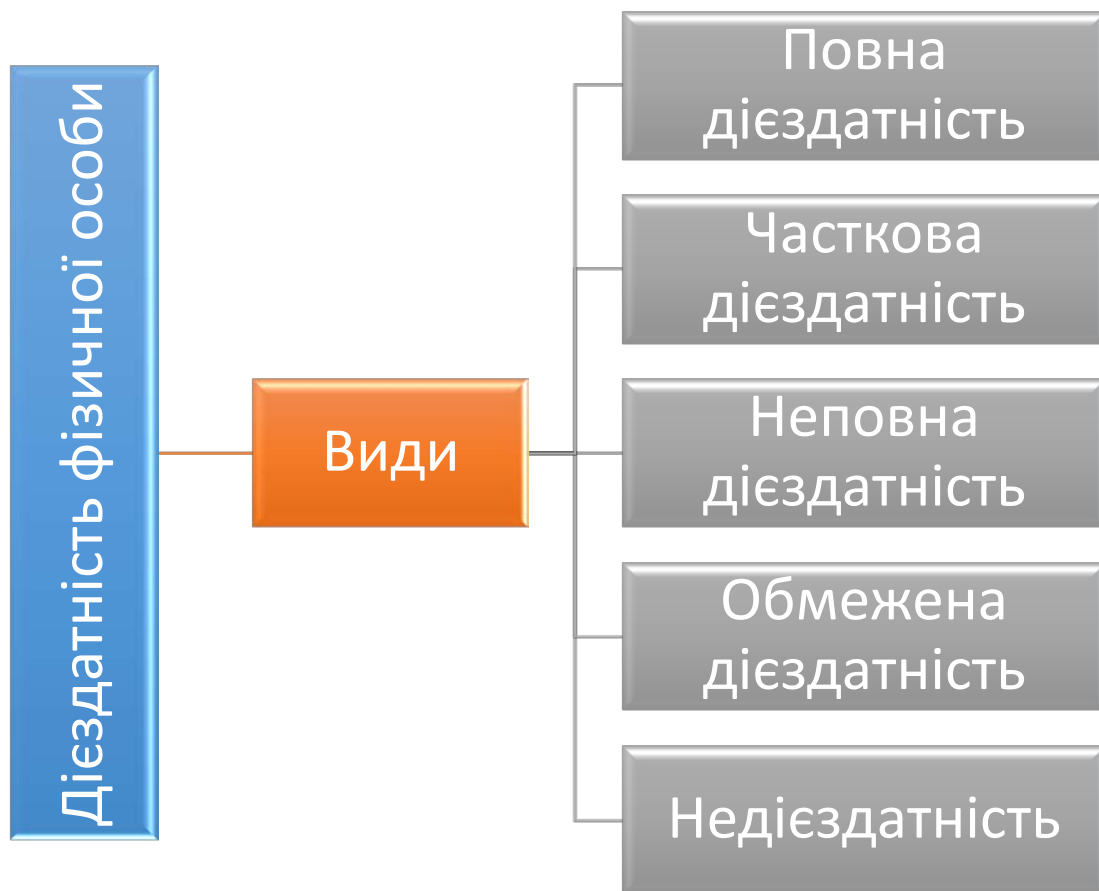
Виникнення

Припинення

ВАЖЛИВО! У випадку припинення шлюбу до досягнення особою повноліття; у випадку визнання шлюбу недійсним на підставах не пов'язаних з протиправною поведінкою неповнолітньої особи; у випадку припинення трудового договору у випадку припинення фізичною особою підприємницької діяльності **ПОВНА ЦИВІЛЬНА ДІЄЗДАТНІСТЬ ЗБЕРІГАЄТЬСЯ** за фізичною особою, у якої вона виникла.

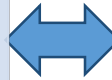

Опіка

- Встановлюється над малолітніми особами та особами, які визнані судом недієздатними.
- Опікун безпосередньо своїми діями від імені та в інтересах підопічного набуває для нього цивільні права та створює цивільні обов'язки, у т.ч. укладає правочини

Піклування

- Встановлюється над неповнолітніми особами та особами, обмеженими судом у дієздатності.
- Піклувальник дає згоду на здійснення юридичних дій підопічним, у т.ч. на вчинення ним правочинів

Юридична особа

це організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку, наділена цивільною правоздатністю і дієздатністю, яка може бути позивачем і відповідачем. у суді.

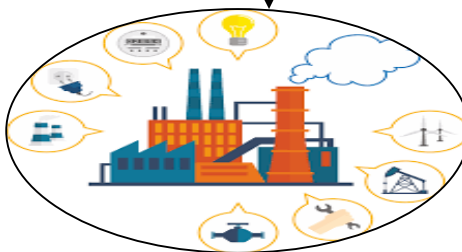
Ознаки

Організаційна єдність - характеризується наявністю стійких взаємозв'язків між членами юридичної особи, внутрішньою структурою і функціональною диференціацією.

Майнова відокремленість юридичної особи - є матеріальною базою діяльності юридичної особи

Участь у цивільному обігу від власного імені - для індивідуалізації юридичної особи вона повинна мати своє найменування, яке містить вказівку на її організаційноправову форму

Самостійна майнова відповідальність припускає, що юридична особа самостійно відповідає за своїми обов'язки усім належним їй майном. Інколи субсидіарна відповідальність за борги ю.о. покладається на її засновників (учасників)

Порядок створення юридичної особи

Розпорядчий порядок

- Передбачає, що юридична особа створюється на підставі розпорядження власника майна або уповноваженим ним органом

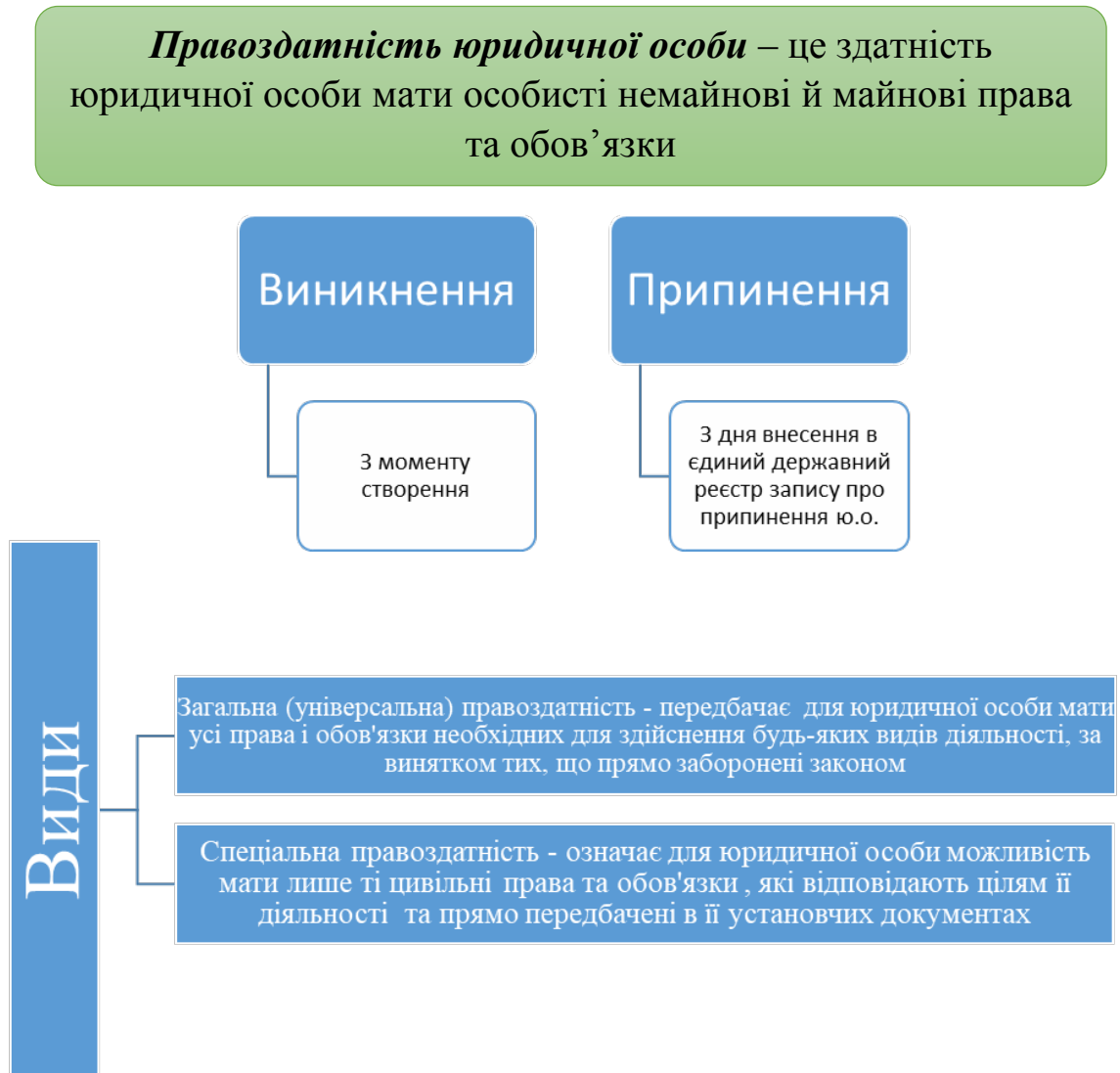
Дозвільний порядок

- Передбачає одержання дозволу на створення юридичної особи від органів державної влади

Нормативно-з'явлювальний порядок

- Полягає в тому, що умови створення юридичної особи закріплені в законі, чим дається загальний дозвіл держави на створення тих чи інших юридичних осіб

Припинення юридичної особи – закінчення діяльності юридичної особи, що може мати як добровільний, так і примусовий характер.

Ліквідація - повне припинення діяльності юридичної особи без переходу прав і обов'язків у порядку правонаступництва до інших осіб

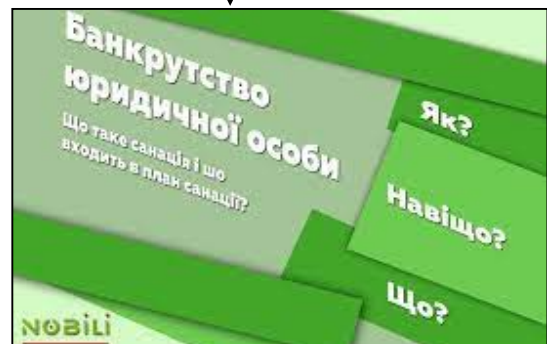
Самоліквідація

Відбувається за рішенням учасників чи органу юридичної особи, уповноваженим на це установчими документами, у тому числі у зв'язку із закінченням строку, на який була створена юридична особа, досягнення мети, для якої вона була створена, а також у деяких випадках, передбаченими установчими документами.

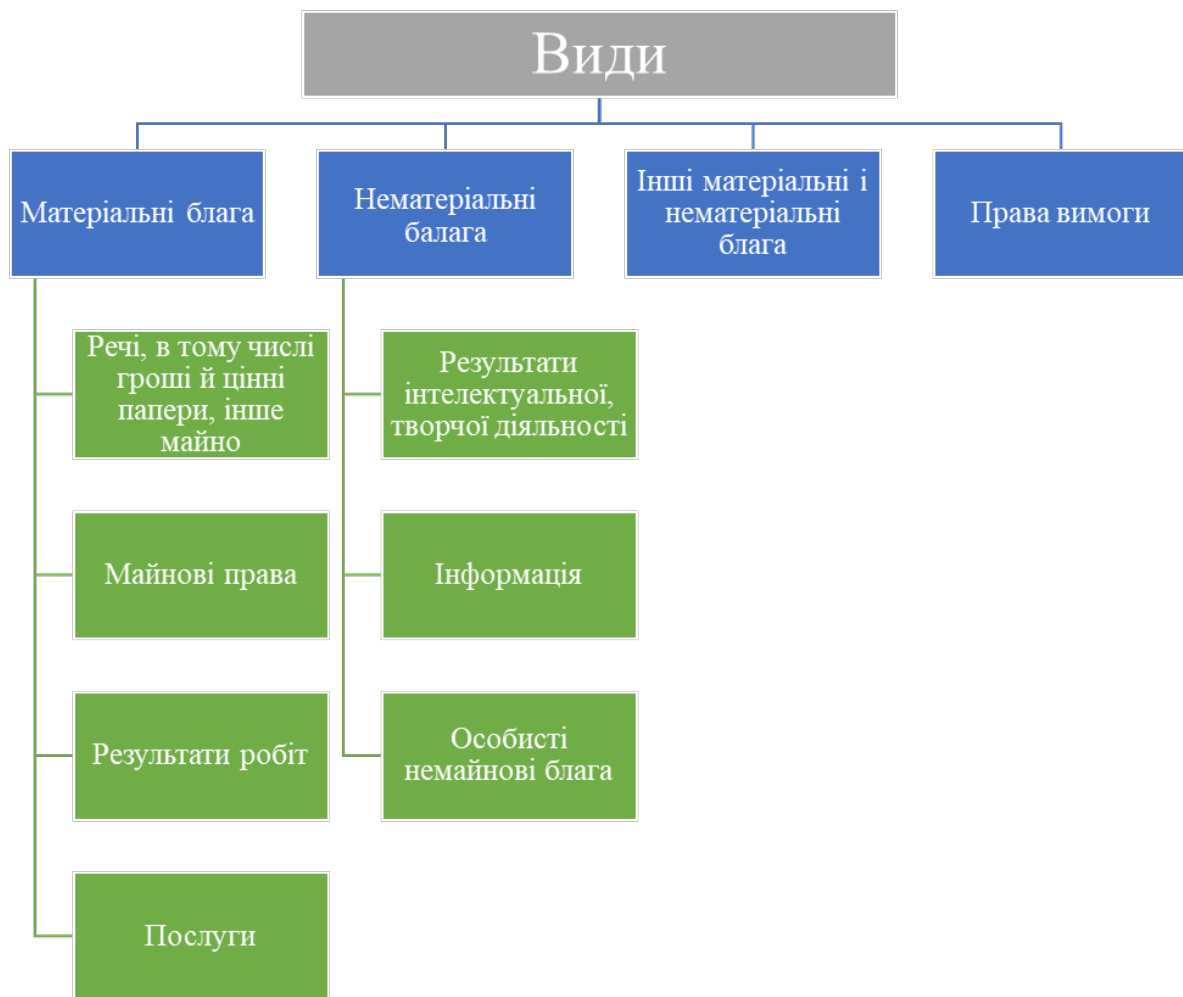

Примусова ліквідація

Здійснюється за рішенням суду про визнання недійсної державної реєстрації юридичної особи внаслідок допущення при її створенні порушень, які не можна усунути, а також в інших випадках, установлених законом

Об'єкти цивільних прав – майнові та немайнові блага, з приводу яких суб'єкти цивільного права вступають між собою у правові відносини

Оборотоздатність

Вилучені з цивільного обороту - об'єкти, прямо встановлені в законі, знаходження яких у цивільному обороті не допускається

Обмежені в цивільному обороті - об'єкти, які можуть належати лише певним об'єктам обороту або знаходження яких у цивільному обороті допускається за спеціальним дозволом

Вільні в цивільному обороті - об'єкти, які можуть вільно відчужуватися або переходити від однієї особи до іншої в порядку правонаступництва або спадкування

ОБ'ЄКТИ ВІЛЬНІ
У ЦИВІЛЬНОМУ
ОБІГУ

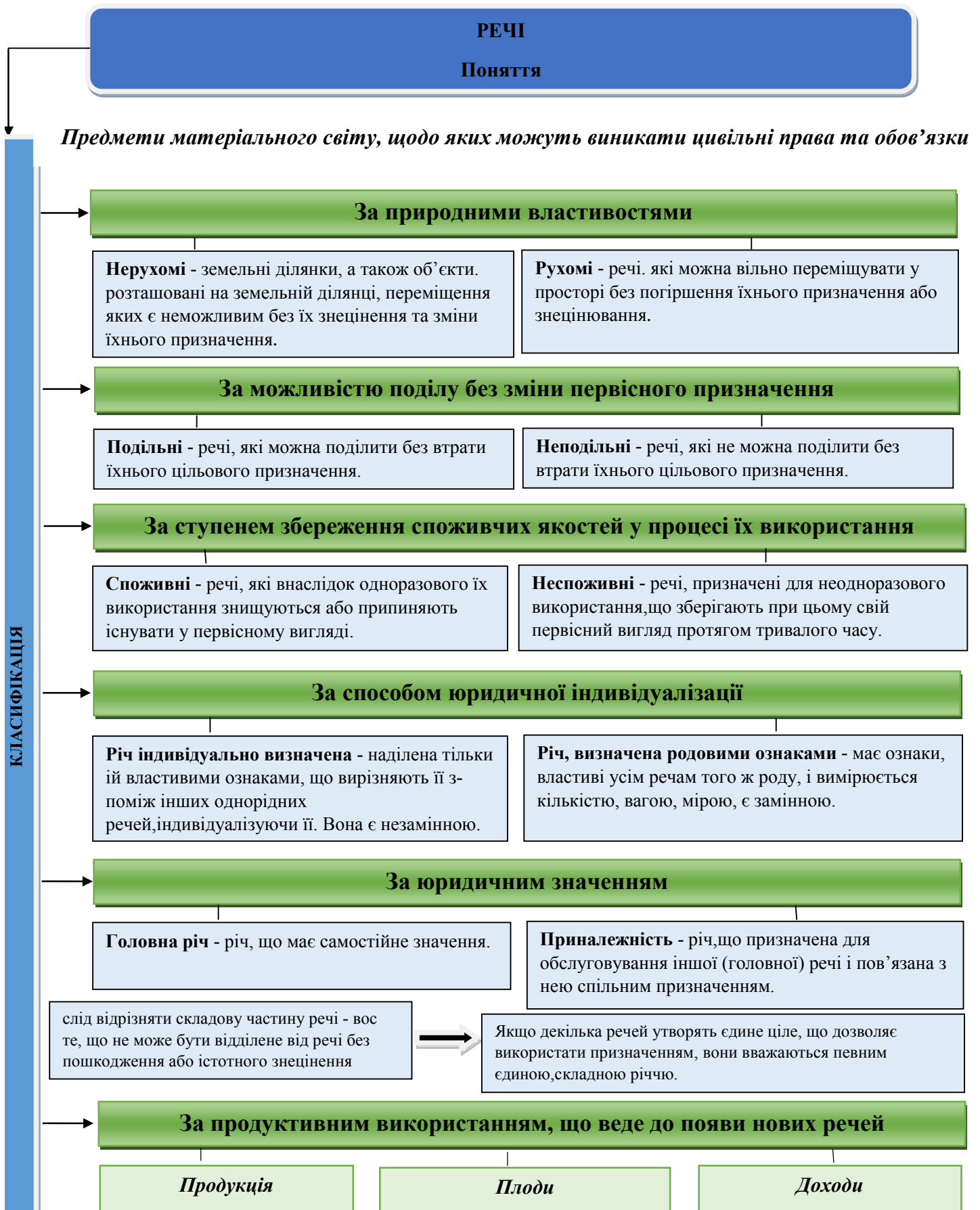
ОБ'ЄКТИ ОБМЕЖЕНІ

ВИЛУЧЕНІ ОБ'ЄКТИ

Речі як об'єкти цивільного права

Інші об'єкти цивільних прав

НЕМАТЕРІАЛЬНІ БЛАГА

ПОНЯТТЯ

такі, що не мають економічного змісту та невіддільні від особистості їх носіїв блага та свободи, що визнані та охороняються чинним законодавством

ВИДИ

ЖИТТЯ

ЗДОРОВ'Я

ОСОБИСТА НЕДОТОРКАНИСТЬ

ГІДНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

ЧЕСТЬ

НЕДОТОРКАНИСТЬ ОСОБИСТОГО ЖИТТЯ

ДІЛОВА РЕПУТАЦІЯ

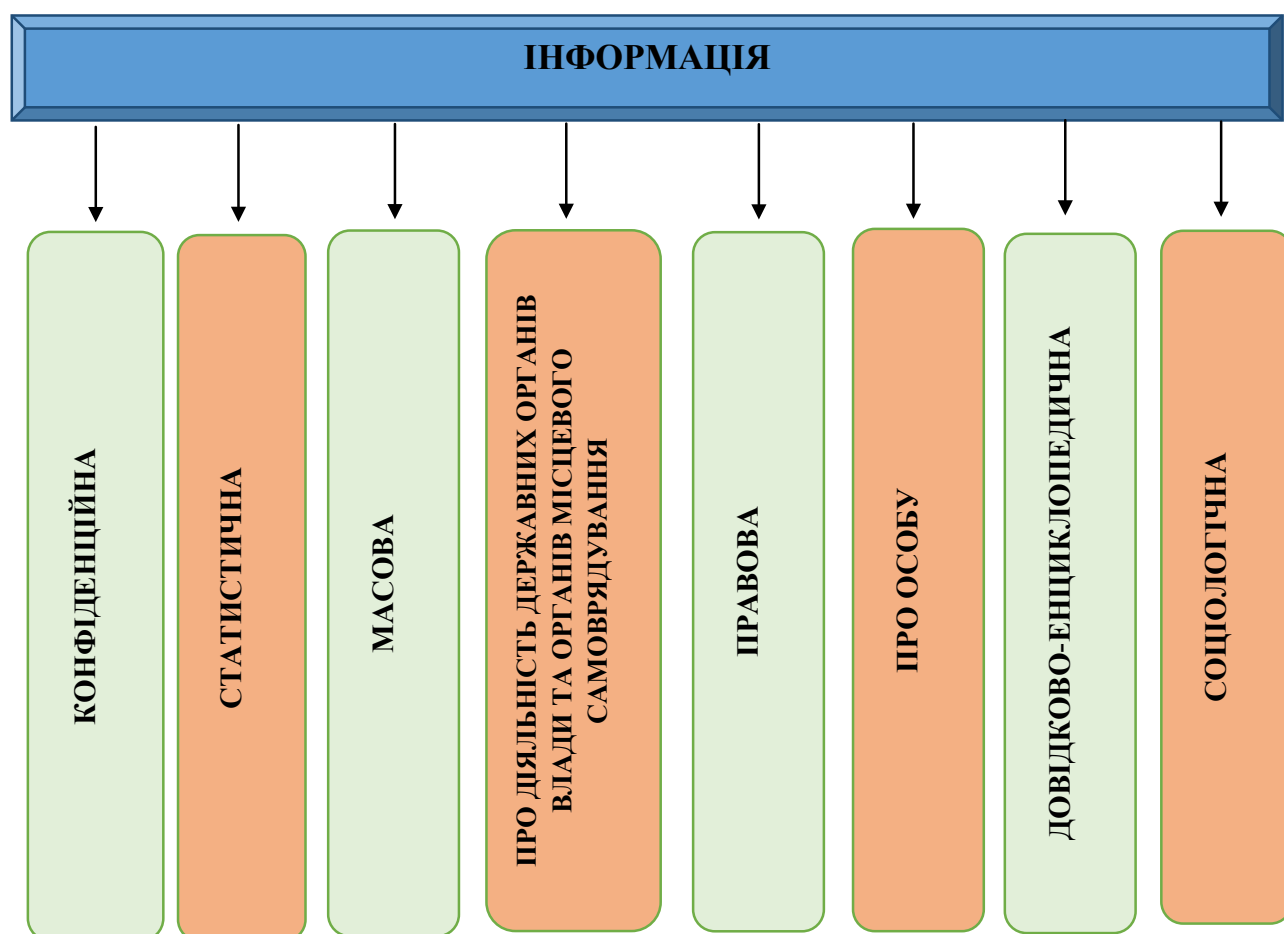
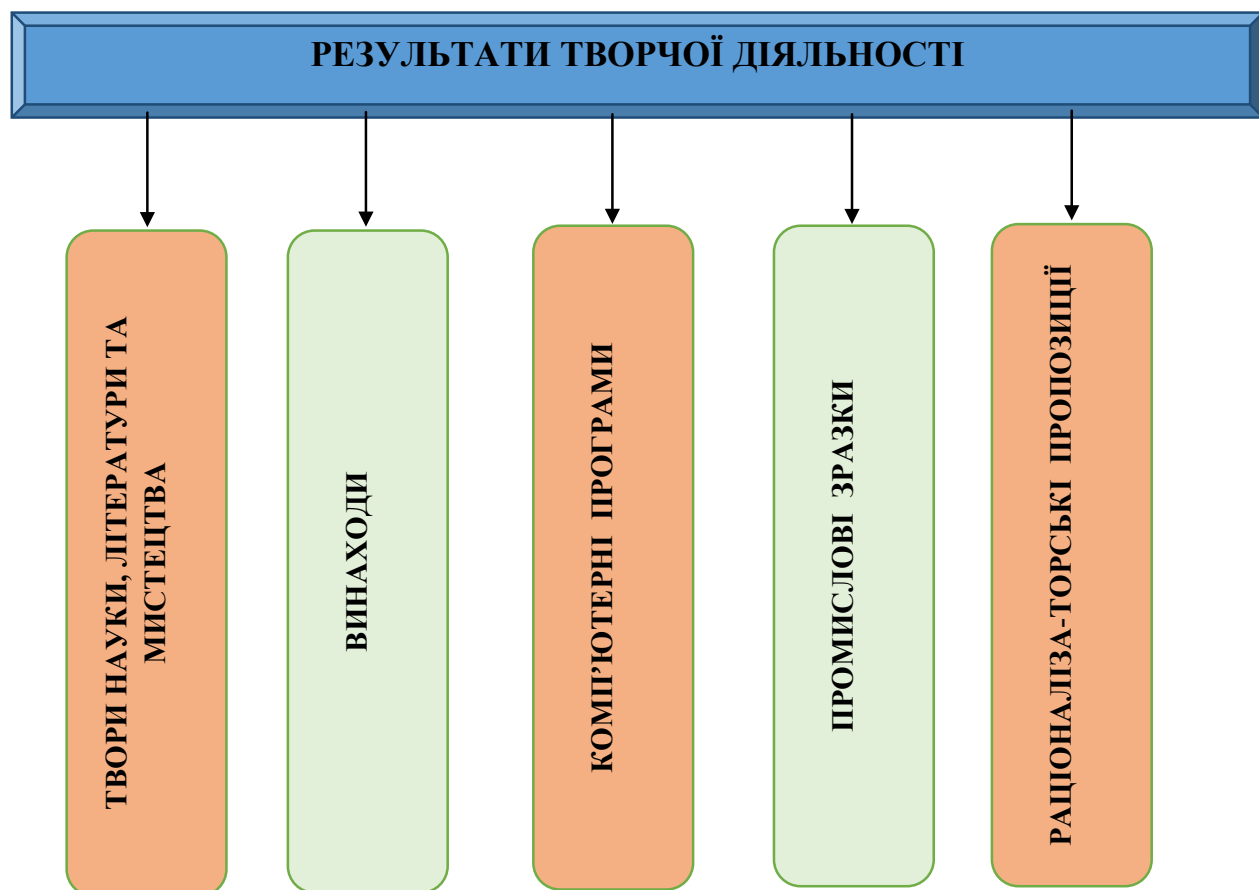
ІНДИВІДУАЛЬНІСТЬ

СВОБОДА ОСОБИ

ІМ'Я ОСОБИ

ВАЖЛИВО!

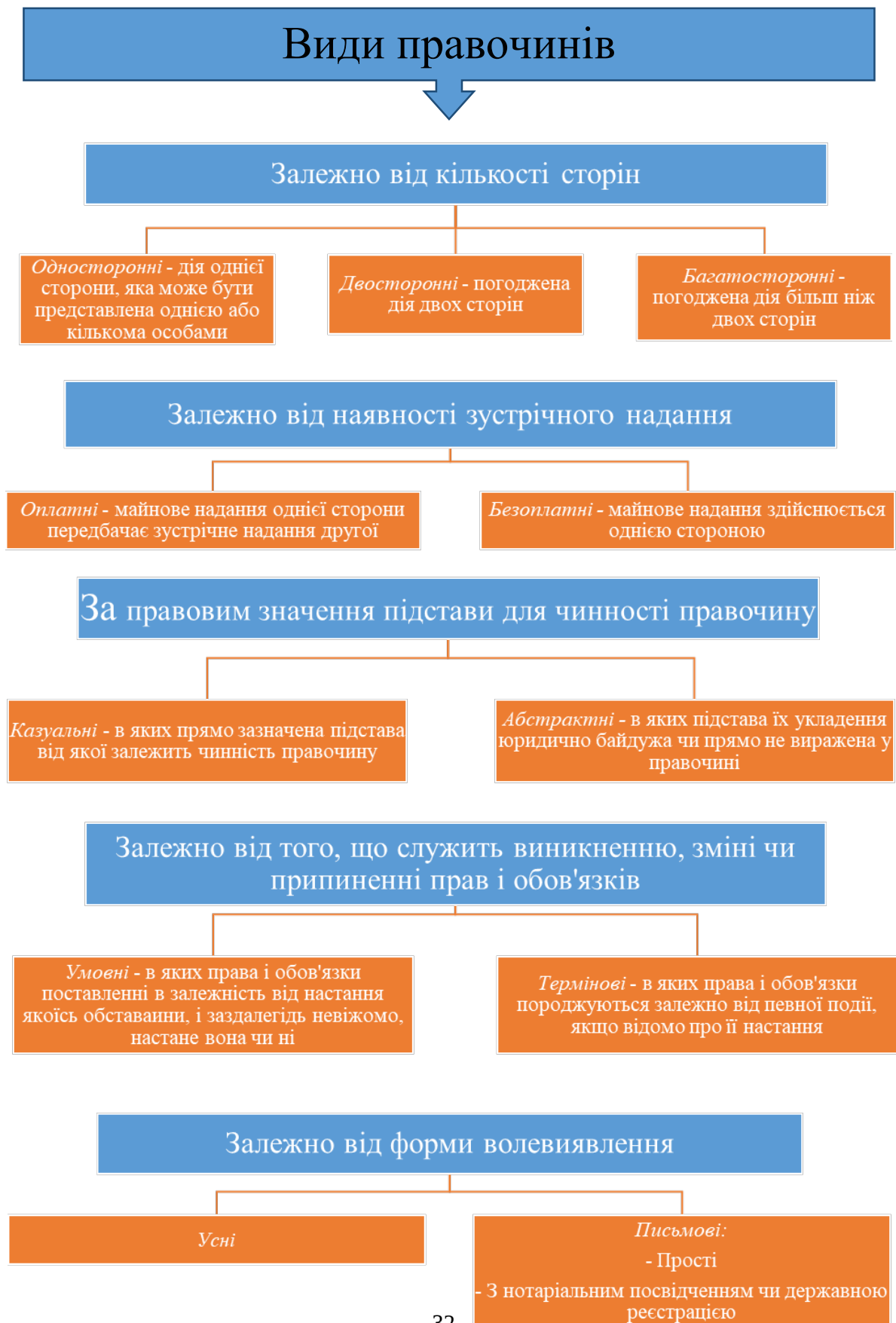
1. Носіями нематеріальних благ є фізичні особи незалежно від віку й стану дієздатності.
2. Нематеріальні блага є невід'ємними від особистості та не можуть відчужуватися

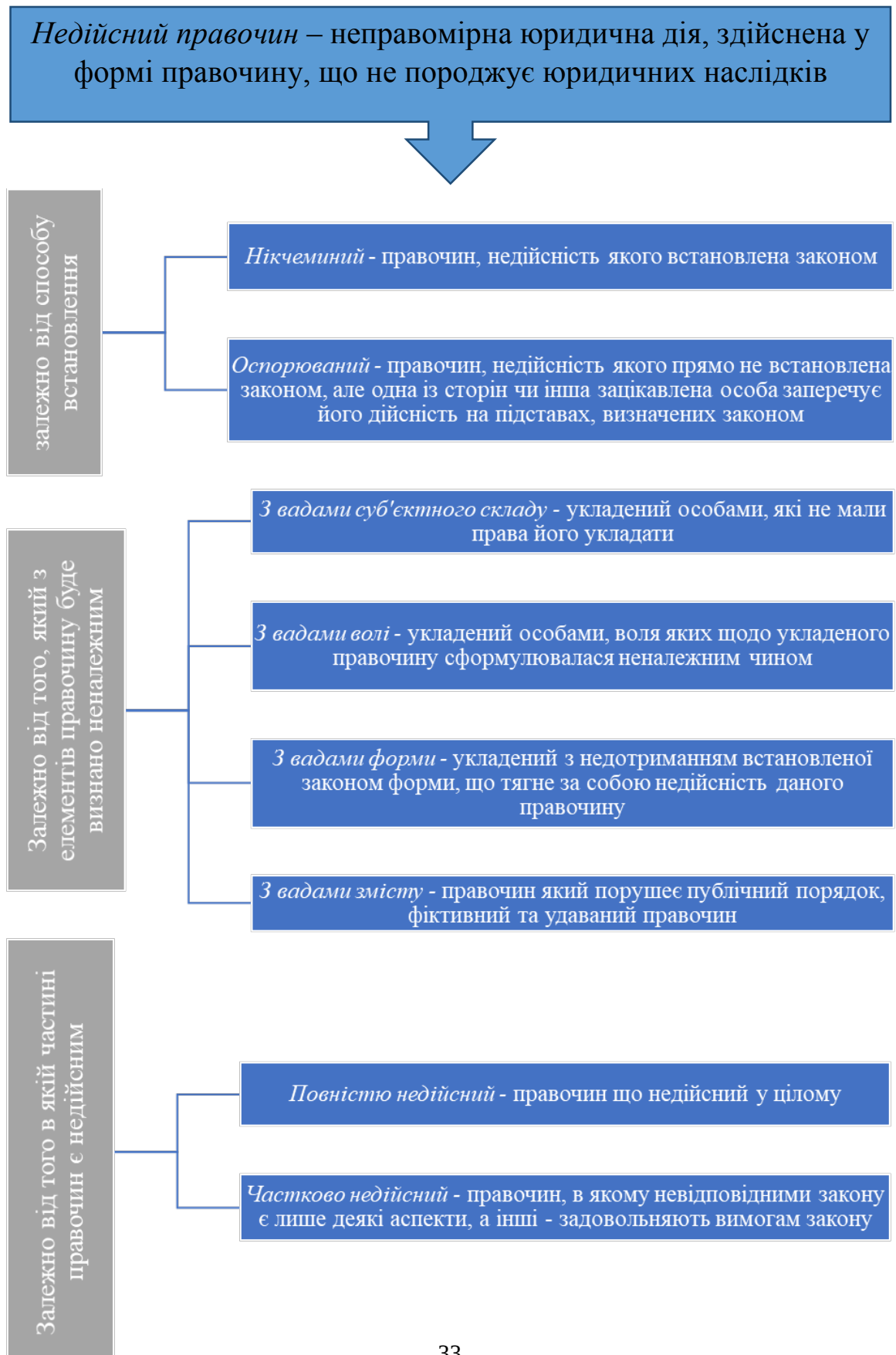

3. ПРАВОЧИНИ

Схема 23

ПРАВОЧИНИ З ВАДАМИ ВОЛІ

ТАКІ, ЩО ВЧИНЕНІ ПІД ВПЛИВОМ

Помилки. Особа помилялася щодо обставин, які мають істотне значення (помилка відносно природи правочину, прав і обов'язків сторін, таких властивостей і якостей речі, що значно знижують її цінність чи можливість використання за цільовим призначенням).

Такий правочин може бути визнаний судом недійсним. Помилка щодо мотивів правочину не має істотного значення, крім випадків, встановлених законом

Обману. Можливі два варіанти:

1) сторона заперечувала наявність обставин, які могли перешкодити вчиненню правочину; або

2) сторона замовчувала існування обставин, що могли перешкодити вчиненню правочину.

Правочин, вчинений під впливом обману, визнається судом недійсним

Насильства. Може виявлятися в застосування до особи фізичного чи психічного тиску з боку іншої сторони чи з боку іншої особи.

Правочин, вчинений під впливом насильства, визнається судом недійсним

Зловмисної домовленості представника однієї сторони з іншою стороною.

Уповноважена особа (представник), що зобов'язана діяти в інтересах особи і укладати правочини в її інтересах, укладає правочини всупереч цим інтересам унаслідок зловмисної домовленості з іншою стороною. Тут воля особи, яку представляють, підмінюється волею представника. Такий правочин визнається судом недійсним

Тяжкої обставини. Тяжкі обставини спонукують особу вчинити правочин на вкрай не вигідних для неї умовах. Друга сторона при цьому використовує вкрай не вигідні для контрагента умови. Вкрай не вигідні умови означають дуже нерівнозначне надання за правочином, що для сторін є очевидним.

Такий правочин може бути визнаний судом недійсним незалежно від того, хто був його ініціатором

ПРАВОЧИНИ З ВАДАМИ ЗМІСТУ

Фіктивний правочин - правочин, який вчинено без наміру створення правових наслідків, які обумовлювалися цим правочином.
Такий правочин визнається судом недійсним.

Удаваний правочин - правочин, який вчинено сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили.
При встановленні, що правочин був удаваним, відносини сторін регулюються правилами щодо правочину, який сторони насправді вчинили.

Правочин, що порушує публічний порядок - правочин, спрямований на порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави,

ПРАВОЧИНИ З ВАДАМИ ФОРМИ

З недодержанням простої письмової форми.

А. Недодержання сторонами письмової форми правочину, встановленої законом, не має наслідком його недійсність, крім випадків, встановлених законом.
Б. Якщо недійсність правочину при недодержанні письмової форми зазначено в законі (напр., договір позики), правочин є недійсним. Винятком є ситуація, коли одна сторона виконала правочин, а інша сторона підтвердила це (прийняла виконання)

З недодержанням вимоги закону про нотаріальне посвідчення одностороннього правочину.

А. У разі недодержання вимоги закону про нотаріальне посвідчення одностороннього правочину такий правочин є нікчемним.
Б. Суд може визнати такий правочин дійсним, якщо буде встановлено, що він відповідав справжній волі особи, яка його вчинила, а нотаріальному посвідченню правочину перешкоджала обставина, яка не залежала від її волі

З недодержанням вимоги закону про нотаріальне посвідчення договору.

А. У разі недодержання сторонами вимоги закону про нотаріальне посвідчення договору такий договір є нікчемним.
Б. Якщо сторони домовилися щодо усіх істотних умов договору, що підтверджується письмовими доказами, і відбулося повне або часткове виконання договору, але одна із сторін ухилилася від його нотаріального посвідчення, суд може визнати такий договір дійсним. У цьому разі наступне нотаріальне посвідчення договору не вимагається

ПРАВОЧИНИ З ВАДАМИ ФОРМИ

Вчинені фізичними особами, які не мають достатньої дієздатності.

Пов'язані зі спеціальною правоздатністю юридичних осіб або статусом їхніх органів.

Вчинені малолітніми особами за межами їхньої цивільної дієздатності.

А. Такі правочини можуть бути згодом схвалені німи батьками (усиновлювачами) або одним із них, з ким вони проживають, або опікуном. Правочин вважається схваленим, якщо ці особи, дізнавшись про його вчинення, протягом одного місяця не заявили претензії другій стороні.

Б. У разі відсутності схвалення правочину він є нікчемним

Вчинені неповнолітніми особами за межами їхньої цивільної дієздатності.

А. Правочин, який неповнолітня особа вчинила за межами її цивільної дієздатності без згоди батьків (усиновлювачів), піклувальника, може бути згодом схвалений ними.

Б. У разі відсутності схвалення правочину він є нікчемним.

Вчинені обмежено дієздатними особами за межами їхньої цивільної дієздатності.

А. Такі правочини можуть бути згодом схвалені піклувальником і будуть чинними.

Б. У разі відсутності такого схвалення правочин за позовом піклувальника може бути визнаний судом недійсним, якщо буде встановлено, що він суперечить інтересам самого підопічного, членів його сім'ї або осіб, яких він відповідно до закону зобов'язаний утримувати

Вчинені недієздатними особами - є недійсними (крім дрібних побутових правочинів, схвалених опікуном).

Вчинені юридичною особою без відповідного дозволу (ліцензії) - можуть бути визнані судом недійсними

Вчинені органами (представниками) юридичної особи без повноважень чи з перевищенням наданих їм повноважень - дійсні лише у разі наступного схвалення правочину уповноваженим на вчинення такого правочину органом юридичної особи

Майнові наслідки визнання правочинів недійсними

МАЙНОВІ НАСЛІДКИ ВИЗНАННЯ ПРАВОЧИНІВ НЕДІЙСНИМИ

ОСНОВНІ

Двостороння реституція — настання обов'язку, за яким сторони повинні повернути одна одній усе виконане за недійсним правочином; повернення їх у первісне становище, що існувало до укладення правочину.

Одностороння реституція - потерпілій стороні повертається все те, що було передане їй за правочином, вона відновлюється в первісному становищі; належне ж недобросовісній стороні чи одержане нею за правочином стягується в дохід держави.

Недопущення реституції - одержане обома недобросовісними сторонами за правочином стягується у дохід держави.

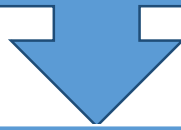
ДОДАТКОВІ

Відшкодування збитків. Застосовується, як правило, якщо внаслідок винних дій однієї зі сторін при вчиненні правочину були заподіяні матеріальні збитки іншій стороні.

Відшкодування моральної шкоди. Можливе, якщо внаслідок винних дій однієї зі сторін при вчиненні правочину іншій стороні були заподіяні моральні збитки.

ВАЖЛИВО! У разі недійсності правочину кожна зі сторін зобов'язана повернути іншій стороні в натурі все, що вона одержала на виконання Цього правочину, а в разі неможливості такого повернення, зокрема тоді, коли одержане полягає у користуванні майном, виконаній роботі, наданій послугі, - відшкодувати вартість того, що одержано, за цінами, які існують на момент відшкодування.

Організаційно-правові форми юридичної особи – це сукупність ознак, які визначають правовий статус юридичних осіб і дають підстави для виокремлення однієї юридичної особи від іншої.

Товариство - організація, створена шляхом об'єднання осіб, які мають право участі у цьому товаристві.

Підприємницькі товариства

Непідприємницькі товариства

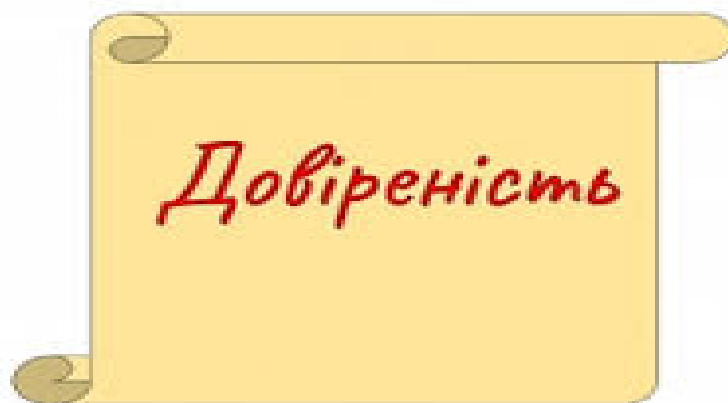
4. ПРЕДСТАВНИЦТВО ТА СТРОКИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Схема 26

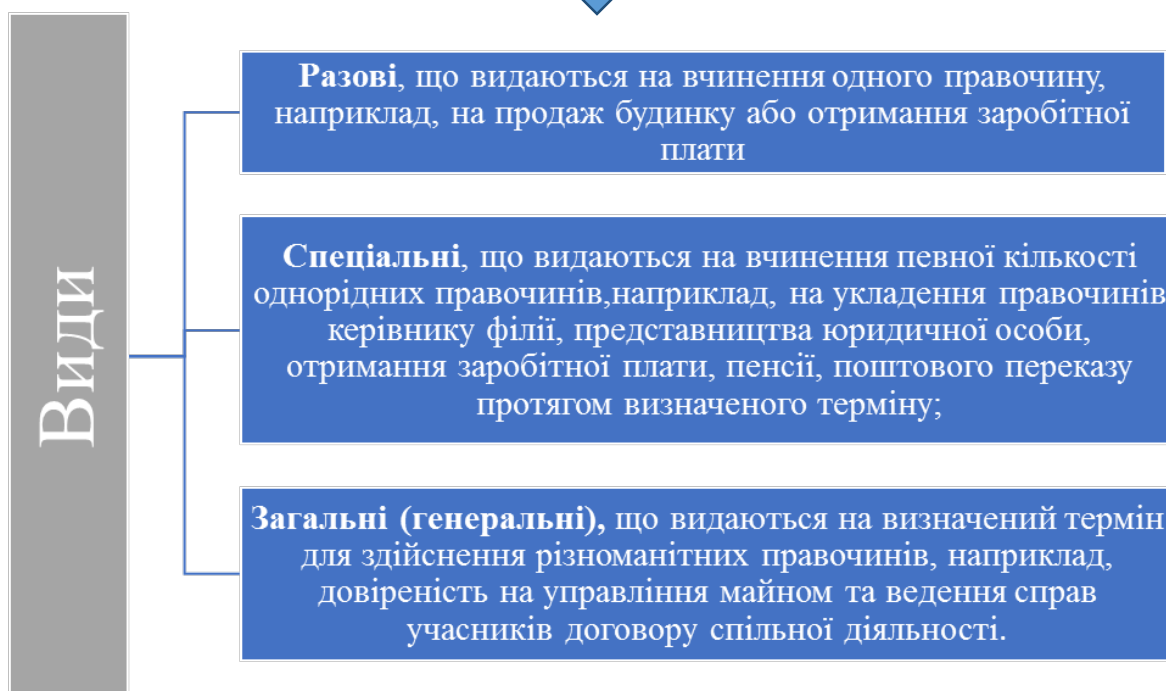
4. ПРЕДСТАВНИЦТВО, СТРОКИ, ТЕРМІНИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Довіреність — це письмовий документ, що видається однією особою іншій для представництва перед третіми особами

Строк

це певний період у часі, із закінченням якого пов'язана дія чи подія, що має юридичне значення.

Термін

це певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, що має юридичне значення.

ФОРМА ДОВІРЕНOSTІ

Форма довіреності повинна відповідати формі, в якій згідно із законом має вчинятися правочин. Для правочинів, відносно яких законом вимагається обов'язкове нотаріальне посвідчення, довіреність має бути нотаріально посвідченою, для інших правочинів не є потрібним нотаріальне посвідчення довіреності

Довіреність, що видається в порядку передоручення, підлягає нотаріальному посвідченню, крім довіреностей на одержання заробітної плати, стипендії, пенсії, аліментів, інших платежів та поштової кореспонденції (поштових переказів, посилок тощо)

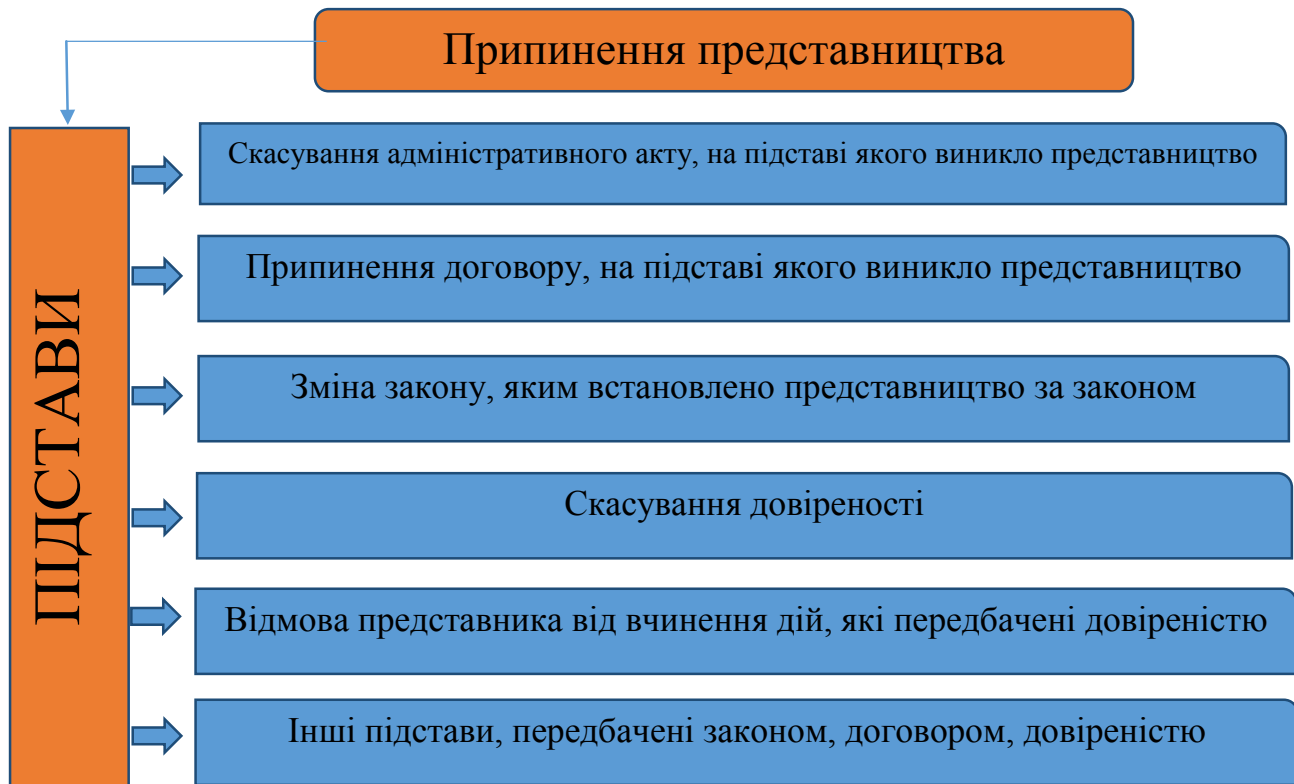
Довіреність на одержання заробітної плати, стипендії, пенсії, аліментів, інших платежів та поштової кореспонденції (поштових переказів, посилок тощо) може бути посвідчена посадовою особою організації, в якій довіритель працює, навчається, перебуває на стаціонарному лікуванні, або за місцем його проживання

Довіреність військовослужбовця або іншої особи, яка перебуває на лікуванні у госпіталі, санаторії та іншому військово-лікувальному закладі, може бути посвідчена начальником цього закладу, його заступником з медичної частини, старшим або черговим лікарем

Довіреність військовослужбовця, а в пунктах дислокації військової частини, з'єднання, установи, військово-навчального закладу, де немає нотаріуса чи органу, що вчиняє нотаріальні дії, а також довіреність робітника, службовця, члена їхніх сімей і члена сім'ї військовослужбовця може бути посвідчена командиром (начальником) цих частини, з'єднання, установи або закладу

Довіреність особи, яка перебуває у місці позбавлення волі (слідчому ізоляторі), може бути посвідчена начальником місця позбавлення волі

ПОРІВНЮЮТЬСЯ ДО
НОТАРІАЛЬНО ПОСВІДЧЕНИХ

СКАСУВАННЯ ДОВІРЕНOSTІ

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Особа, яка видала довіреність, за винятком безвідкличної довіреності, може в будь-який час скасувати довіреність або передоручення. Відмова від цього права є нікчемною

Особа, яка видала довіреність і згодом скасувала її, повинна негайно повідомити про це представника, а також відомих їй третіх осіб, для представництва перед якими була видана довіреність

Права і обов'язки щодо третіх осіб, що виникли внаслідок вчинення правочину представником до того, як він довідався або міг довідатися про скасування довіреності, зберігають чинність для особи, яка видала довіреність, та її правонаступників. Це правило не застосовується, якщо третя особа знала або могла знати, що дія довіреності припинилася

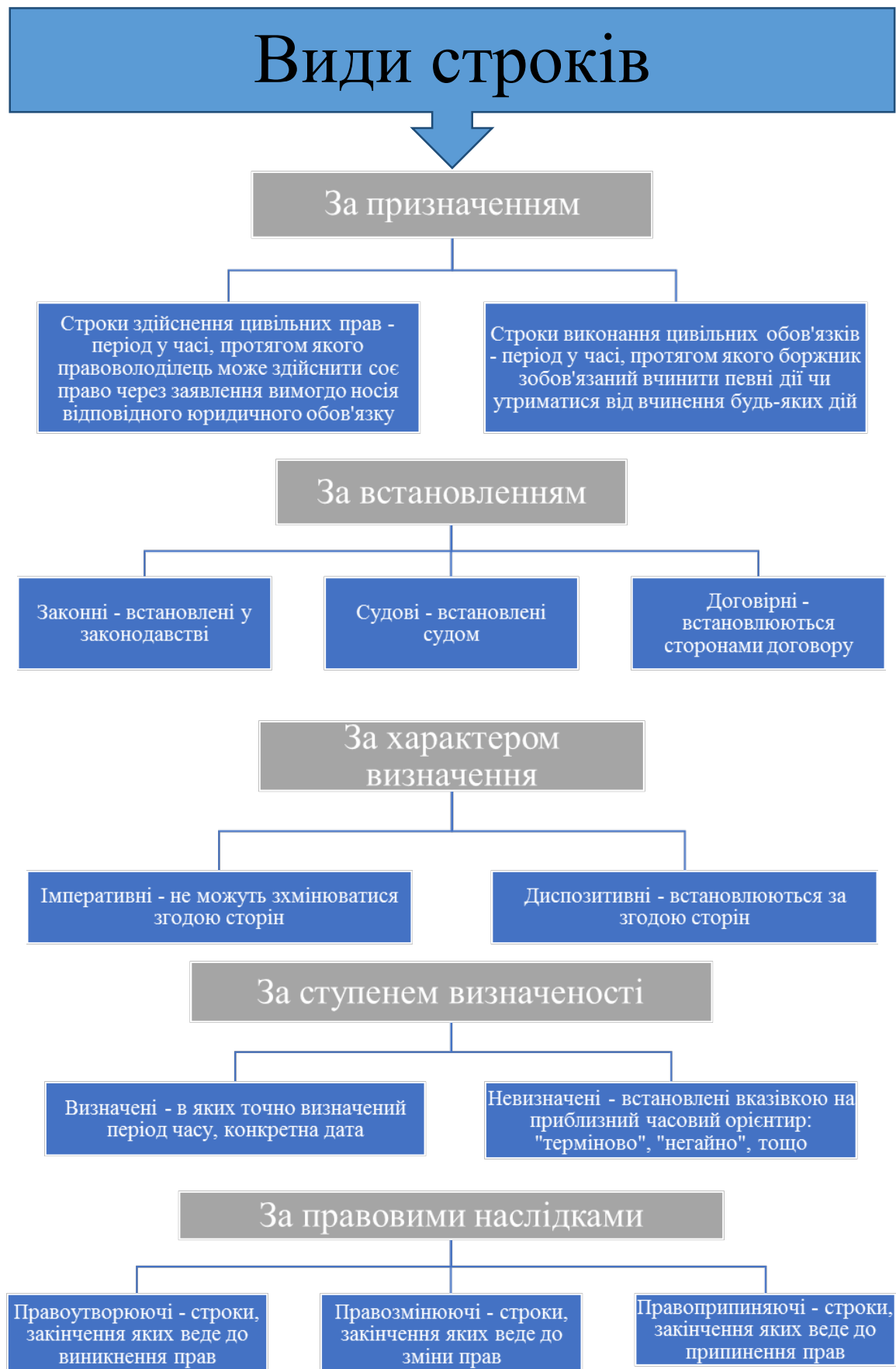
Законом може бути встановлено право особи видавати безвідкличні довіреності на певний

ВІДМОВА ПРЕДСТАВНИКА ВІД ВЧИНЕННЯ ДІЙ, ЯКІ БУЛИ ВИЗНАЧЕНІ ДОВІРЕНІСТЮ

Можлива, крім випадків, коли неможливість такої відмови виключена законом. При цьому представник зобов'язаний негайно повідомити особу, яку він представляє, про відмову від вчинення дій, визначених довіреністю

Неможлива, якщо ці дії були невідкладними або такими, що спрямовані на запобігання завданню збитків особі, яку він представляє, чи іншим особам

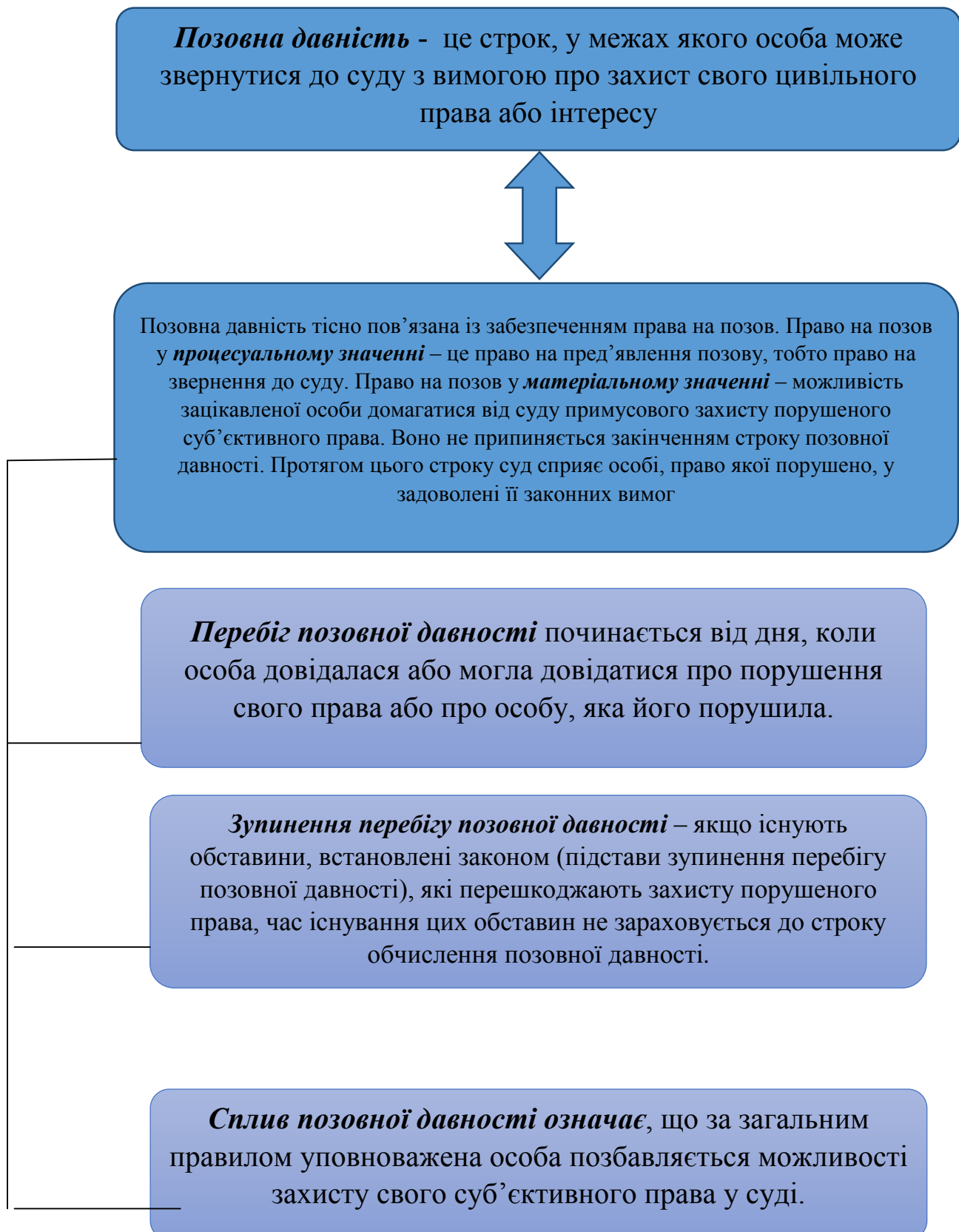
Відповідальність. Представник відповідає перед особою, яка видала довіреність, за завдані їй збитки у разі недодержання ним вимог, встановлених законом для відмови представника від здійснення дій, визначених довіреністю

Обчислення строків

5. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

ПОНЯТТЯ

суб'єктивні права з приводу нематеріальних благ чи результатів інтелектуальної діяльності, які належать кожній фізичній особі від народження або за законом все її життя, не мають економічного змісту та тісно пов'язані з фізичною особою

ЗМІСТ

можливість фізичної особи вільно, на власний розсуд визначати свою поведінку у сфері свого приватного життя

ВИДИ

Права, що забезпечують природне існування людини: право на життя, право на охорону здоров'я, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля тощо.

Права, що забезпечують соціальне буття людини: право на ім'я, право на індивідуальність, право на повагу до гідності та честі, право на таємницю кореспонденції, право на інформацію тощо

ЗДІЙСНЕННЯ

Фізична особа здійснює особисті немайнові права самостійно. В інтересах малолітніх, неповнолітніх, а також повнолітніх фізичних осіб, які за віком або за станом здоров'я не можуть самостійно здійснювати свої особисті немайнові права, їхні права здійснюють батьки (усиновлювачі), опікуни, піклувальники

Фізична особа має право вимагати від посадових і службових осіб вчинення відповідних дій, спрямованих на забезпечення здійснення нею особистих немайнових прав

ВАЖЛИВО! Перелік особистих немайнових прав, які встановлені Конституцією України, іншими законами, не є вичерпним.

Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПРИРОДНЕ ІСНУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Право на життя. Фізична особа не може бути позбавлена життя. Забороняється задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя

Право на усунення небезпеки, яка загрожує життю та здоров'ю, створеної внаслідок підприємницької або іншої діяльності, яка загрожує життю та здоров'ю.

Право на охорону здоров'я. Охорона здоров'я забезпечується системною діяльністю державних та інших організацій відповідно до закону.

Право на медичну допомогу включає вибір лікаря та методів лікування відповідно до його рекомендацій, згоду на таку допомогу або відмову від неї.

Право на інформацію про стан свого здоров'я. Достовірна та повна інформація про здоров'я особи (у т.ч. документи) повинна бути їй надана. У разі смерті фізичної особи члени її сім'ї або інші фізичні особи, уповноважені ними, мають право бути присутніми при дослідженні причин її смерті та ознайомитись із висновками щодо причин смерті, а також право на оскарження цих висновків до суду.

Право на таємницю про стан здоров'я. Забороняється вимагати та подавати за місцем роботи або навчання інформацію про діагноз та методи лікування фізичної особи. Можливим є обов'язковий медичний огляд у випадках, встановлених законодавством особи, що працюють на підприємствах харчування і пов'язані з його виготовленням)

Права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладах охорони здоров'я. Має право на допуск до неї інших медичних працівників, членів родини, опікуна, піклувальника, нотаріуса, адвоката, священнослужителя.

Право на свободу. Забороняється фізичний чи психічний тиск на особу, втягування її до вживання спиртних напоїв, наркотичних та психотропних засобів тощо.

Право на особисту недоторканність. Фізична особа не може бути піддана катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню.

Право на донорство. Повнолітня фізична особа має право бути донором крові, її компонентів, а також органів та інших анатомічних матеріалів та репродуктивних клітин.

Права на сім'ю. Фізична особа не може бути проти її волі розлучена з сім'єю, крім випадків, встановлених законом; має право на підтримання зв'язків з її своєю сім'єю.

Право на опіку або піклування. Малолітня, неповнолітня особа, а також фізична особа, яка визнана недієздатною або цивільна дієздатність якої обмежена, має право на опіку або піклування .

Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля вміщує право на достовірну інформацію про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її збирання та поширення, право на належні, безпечні і здорові умови праці, проживання, навчання тощо. Діяльність особи, що призводить до нищення, псування, забруднення довкілля, є незаконною

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ СОЦІАЛЬНЕ БУТТЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Право на ім'я. Право на транскрибований запис прізвища та імені фізичної особи відповідно до її національної традиції

Право на повагу до гідності та честі. Гідність та честь фізичної особи є недоторканими. Фізична особа має право звернутися до суду з позовом про захист її

Право на недоторканність ділової репутації. Фізична особа має право на недоторканність своєї ділової репутації та може звернутися до суду з позовом про захист своєї ділової репутації.

Право на індивідуальність - право на збереження своєї національної, культурної, релігійної, мовної самобутності, а також право на вільний вибір форм та способів

Право на особисте життя та його таємницю. Фізична особа сама визначає своє особисте життя і можливість ознайомлення з ним інших осіб. Обставини особистого життя фізичної особи можуть бути розголошені іншими особами лише за умови, що вони містять ознаки правопорушення, що підтверджено рішенням суду, а також за її згодою.

Право на інформацію. Фізична особа має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію

Право на особисті папери. Особисті папери (документи, фотографії, щоденники, інші записи, особисті архівні матеріали тощо) фізичної особи є її власністю, а ознайомлення з ними, їхнє використання допускаються лише за згодою фізичної особи, якій вони належать.

Право на таємницю кореспонденції. Фізична особа має право на таємницю листування, телеграм, телефонних розмов, телеграфних повідомлень тощо.

Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Фізична особа має право на вільний вибір сфер, змісту та форм (способів, прийомів) творчості

Право на місце проживання. Фізична особа має право на вільний вибір місця проживання та його зміну, крім випадків, встановлених законом.

Право на недоторканність житла. Фізична особа не може бути виселена або іншим чином примусово позбавлена житла, крім випадків, встановлених законом.

Право на вибір роду занять. Фізична особа має право на вибір та зміну роду занять.
Використання примусової праці забороняється.

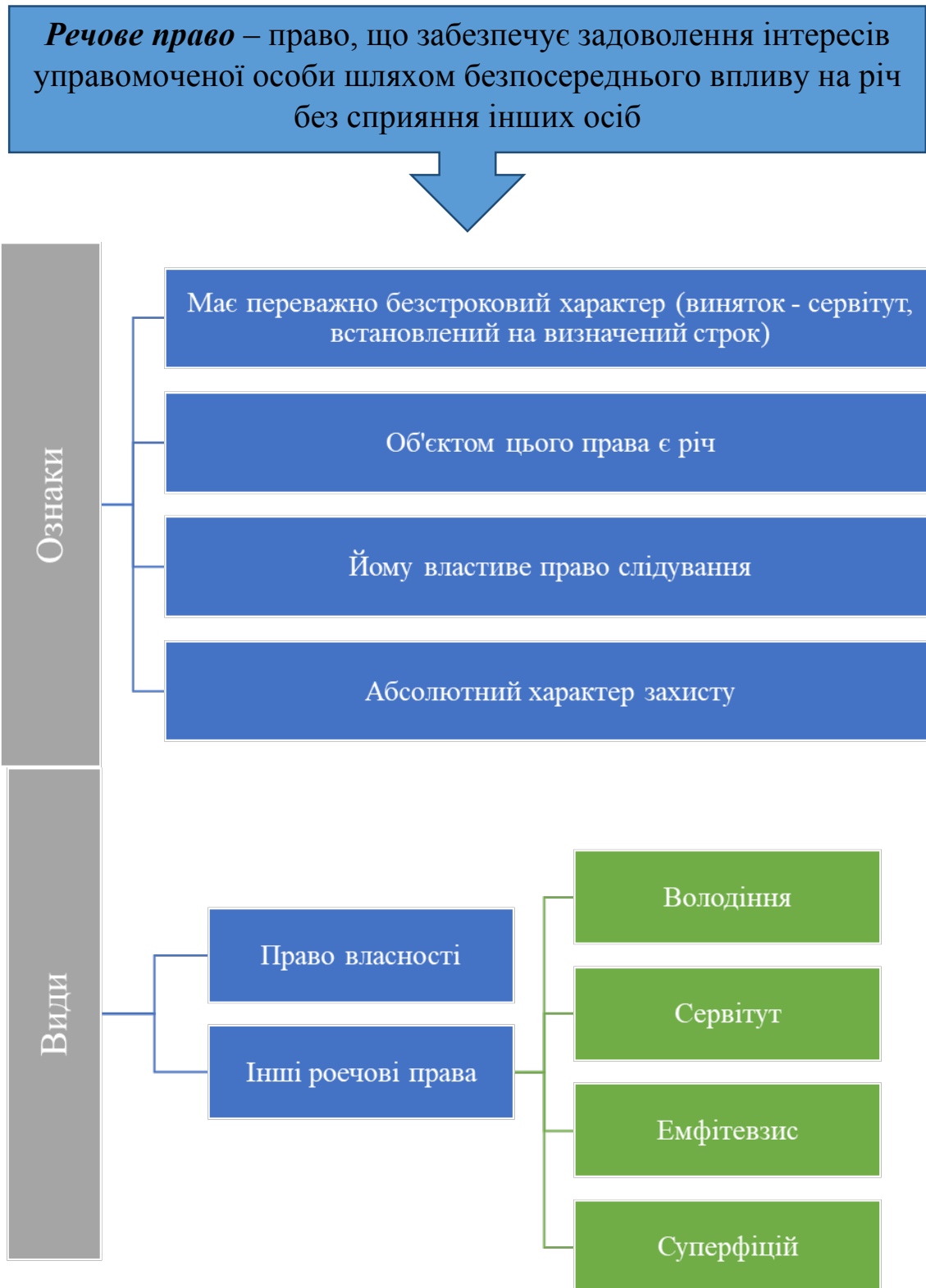
Право на свободу пересування включає в себе право на вільне, безперешкодне, самостійне пересування територією України і на вибір місця перебування. Втручання в сімейне життя є неприпустимим.

Право на свободу об'єднання. Включає в себе право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації

Право на мирні зібрання. Фізичні особи мають право вільно збиратися на мирні збори, конференції, засідання, фестивалі тощо

6. РЕЧОВЕ ПРАВО

Схема 33

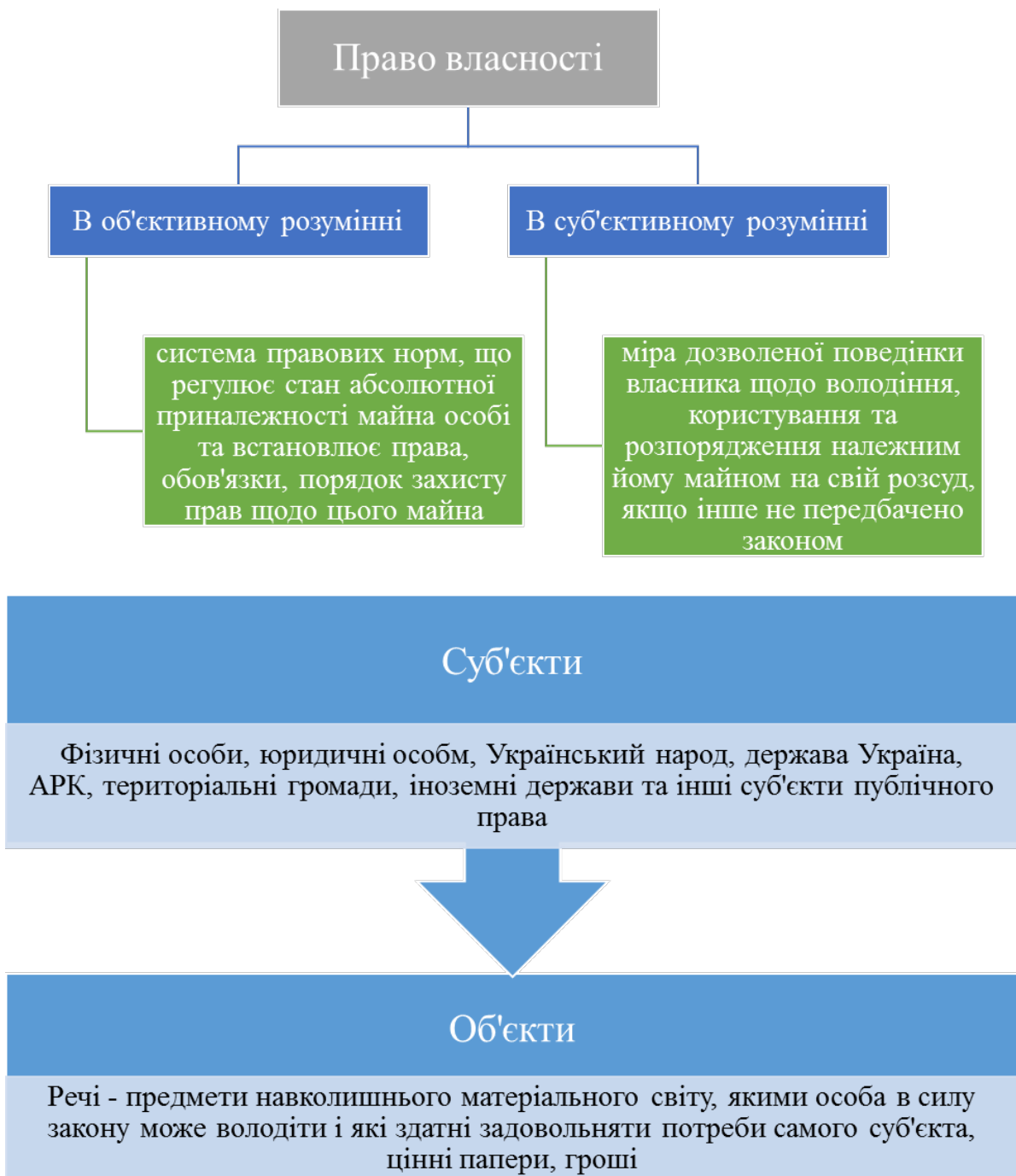
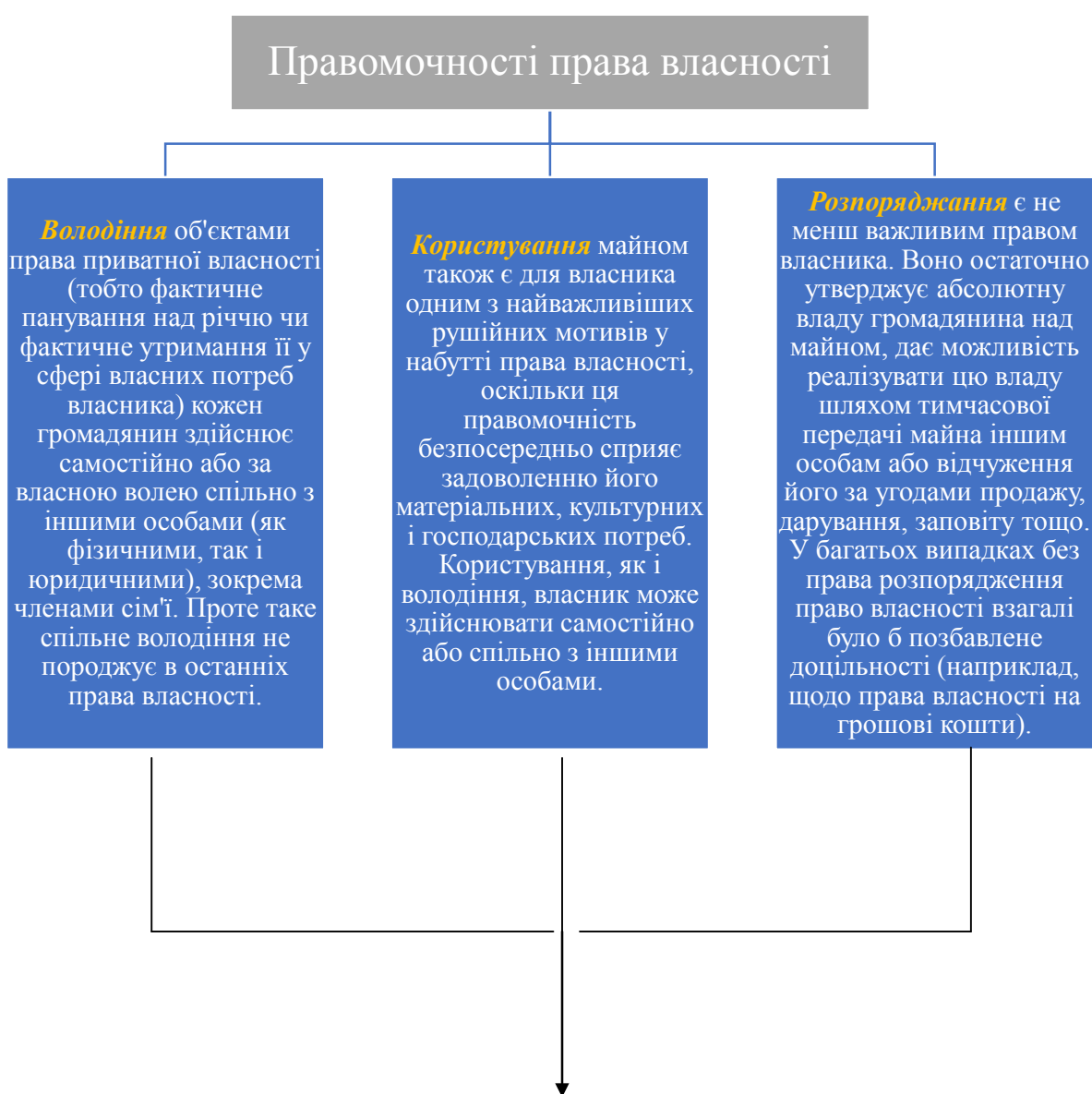
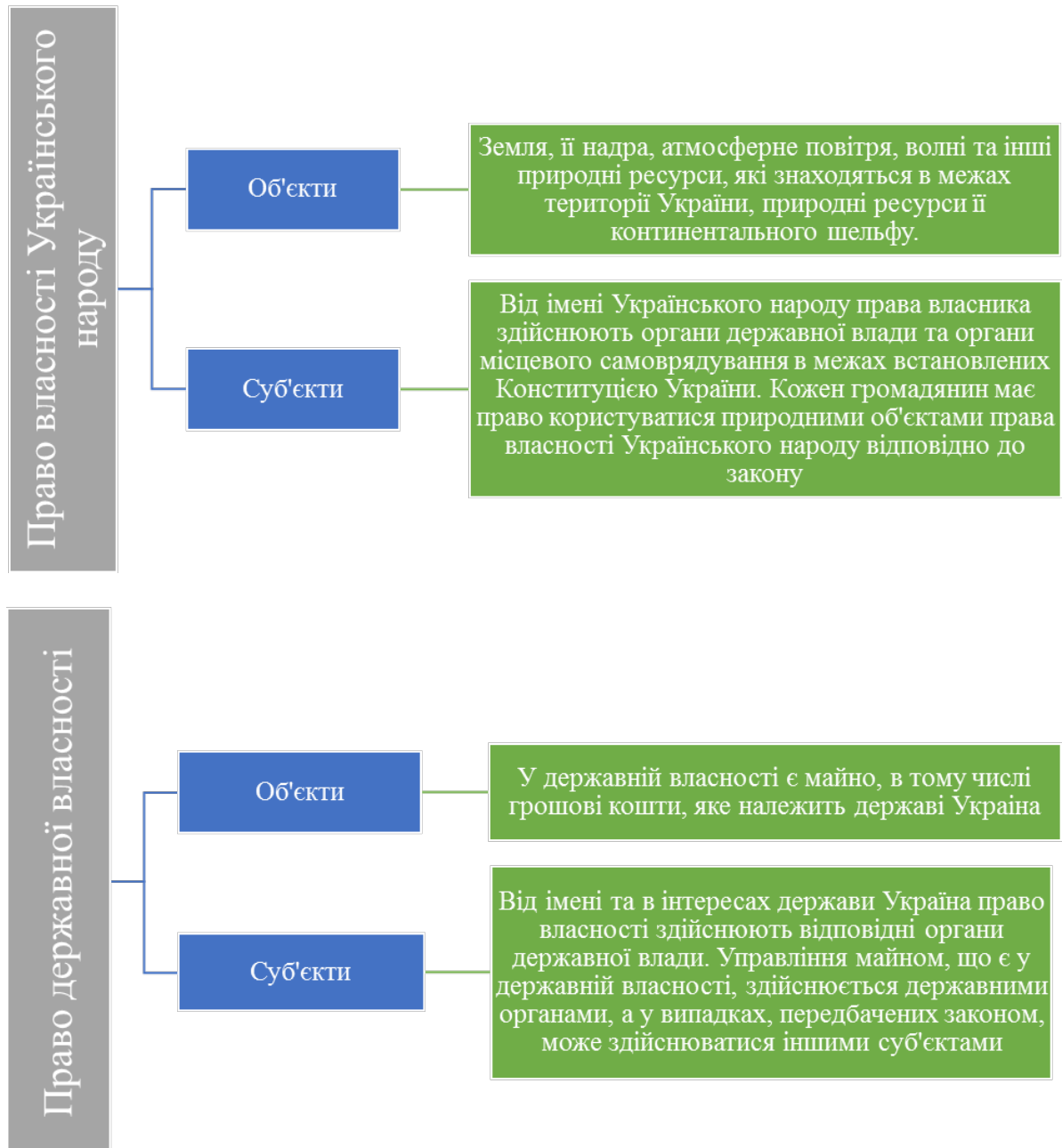

Схема 35

За суб'єктним складом

ПІДСТАВИ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

це передбачені законом юридичні факти, за наявності яких особа набуває майно, стає його власником.

Первісні, за яких право власності на річ виникає у суб'єкта вперше або незалежно від права попереднього власника на цю річ

набуття права власності на новостворене майно виникає з моменту його створення (ст. 331 ЦК України)

привласнення загальнодоступних дарів природи. Особа, яка зібрала ягоди, лікарські рослини, зловила рибу, є їх власником, якщо вона діяла відповідно до закону, місцевого звичаю чи загального дозволу власника земельної ділянки (ст. 333 ЦК України)

право власності на безхазяйну річ. Безхазяйною вважається річ, яка не має власника або власник якої невідомий. Така річ береться на облік державним органом і зі спливом 1-го року передається у комунальну власність (ст. 335 ЦК України)

право власності на перероблену річ належить власнику матеріалу, якщо інше не встановлене у договорі чи законі (ст. 332 ЦК України)

знахідка. Особа, яка знайшла загублену річ, зобов'язана негайно повідомити про це особу, яка її загубила, чи повідомити про знахідку міліцію чи органи місцевого самоврядування.

скарбом є закопані у землі чи приховані іншим способом гроші, валютні цінності, інші цінні речі, власник яких невідомий або за законом втратив на них право власності. Особа, яка виявила скарб, набуває права власності на нього (ст. 343 ЦК України);

особа, яка затримала бездоглядну домашню тварину, зобов'язана негайно повідомити про це власника і повернути її або передати міліції чи органам місцевого самоврядування.

Право власності на таку тварину переходить через 6 місяців на велику рогату худобу і через 2 місяці на інших тварин до особи, що її знайшла (ст. 340 ЦК України)

Похідні підстави набуття права власності

за договором купівлі – продажу, міни, дарування чи іншого правочину про відчуження майна

спадкування за законом чи за заповітом

набуття права власності на майно юридичної особи при її приєднанні, злитті, роз'єднанні, виділі і т.д.

ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ПЕРВІСНИМИ ПІДСТАВАМИ

ПІДСТАВА

МОМЕНТ ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

СТВОРЕННЯ РЕЧІ

На нерухомість:

- 1) з моменту закінчення будівництва;
- 2) якщо передбачено прийняття об'єкта до експлуатації - з моменту його прийняття до експлуатації;
- 3) якщо право власності підлягає державній реєстрації - з моменту такої реєстрації.

ПЕРЕРобКА РЕЧІ

З моменту створення нової речі з використанням іншої речі особою, яка на підставі договору або закону стає власником, або передача речі, державної реєстрації прав, якщо це необхідно згідно з вимогами закону чи за рішенням суду.

НА БЕЗХАЗЯЙНУ РІЧ

На рухому річ, від якої власник відмовився, право власності виникає з моменту заволодіння нею іншою особою.

НА ЗНАХІДКУ

Після спливу шести місяців з моменту заяви про знахідку поліції або органу місцевого самоврядування, якщо не буде встановлений власник. Або він не заявив про своє право на річ, або власник не має право вимагати повернення речі.

НА СКАРБ

Особа, яка виявила скарб набуває право власності на нього залежно від того, що є скарбом, моментом виникнення права власності є виявлення скарбу, момент його державної реєстрації, якщо цього вимагає закон чи за рішенням суду.

НА БЕЗДОГЛЯДНУ ДОМАШНЮ ТВАРИНУ

Якщо не буде виявлені власник тварини або він не заявить про своє право на неї, право власності на цю тварину переходить до особи, в якій вона була на утриманні та в користуванні і яка заявила про виявлення такої тварини:

- на без догляду робочого велику рогату худобу після спливу шести місяців;
- щодо інших домашніх тварин після спливу двох місяців.

ЗА НАБУВАЛЬНОЮ ДАВНІСТЮ

На нерухоме майно після спливу 10 років відкритого та безперервного володіння, а на нерухомість, що підлягає державній реєстрації з моменту такої державної реєстрації за рішенням суду.

На рухоме майно - після спливу 5 років відкритого володіння, а на транспортні засоби та цінні папери за рішенням суду.

ВИНИКНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ЗА ПОХІДНИМИ ПІДСТАВАМИ

ПІДСТАВА

МОМЕНТ
ВИНИКНЕННЯ ПРАВА
ВЛАСНОСТІ

ЗА ДОГОВОРОМ

Право власності у набувача майна за договором виникає з моменту передання майна, якщо інше не встановлено договором або законом.

Право власності на майно за договором, який підлягає нотаріальному посвідченню виникає у набувача з моменту такого посвідчення або з моменту набрання законної сили рішенням суду про визнання договору, не посвідченого нотаріально дійсним.

Якщо договір про відчуження майна підлягає державній реєстрації право власності у набувача виникає з моменту такої реєстрації.

ВНАСЛІДОК
УСПАДКУВАННЯ МАЙНА

Право власності на спадкове майно виникає лише у разі смерті *громадянина-спадкодавця* за умови прийняття спадщини спадкоємцями, якщо спадкове майно підлягає державній реєстрації з моменту такої реєстрації.

ПРИВАТИЗАЦІЯ

Право власності на квартири, будинки та належні до них господарські споруди та приміщення виникає з моменту оформлення свідоцтва про право власності на квартиру, будинок які реєструються в органах приватизації і не потребує нотаріального посвідчення

Право власності на іншу нерухомість переходить до покупця з моменту нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу та державної реєстрації цього об'єкта приватизації.

Важливо пам'ятати, що переданням майна вважається вручення:

- майна набувачеві або перевізникові;
- майна організації зв'язку тощо для відправлення пересилання майна набувачеві;
- коносаменту або іншого товаро-розпорядчого документа на майно.

ПІДСТАВИ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

ПОНЯТТЯ

це юридичні факти, які тягнуть за собою припинення права власності особи на певне майно.

Припинення права власності з волі власника

відчуження власником свого майна іншим особам (наприклад, за договором купівлі-продажу, дарування, міни)

відмова від права власності (ст. 347 ЦК України)

знищення майна (ст. 349 ЦК України)

Примусове припинення права власності

викуп земельної ділянки у зв'язку із суспільною необхідністю (ст. 350 ЦК України)

відчуження майна, яке в силу закону не може належати певному власнику (ст. 348 ЦК України)

реквізиція (ст. 353 ЦК України)

конфіскація (ст. 354 ЦК України).

припинення юридичної особи (ст. 346 ЦК України)

смерть власника (ст. 346 ЦК України)

викуп пам'ятки культурної спадщини в результаті дії чи бездіяльності власника, що загрожує їм пошкодженням чи знищенням (ст. 352 ЦК України)

звернення стягнення на майно за зобов'язаннями власника (ст. 346 ЦК України)

знищення майна

інші способи, передбачані цивільним законодавством

ПОРЯДОК ПРИПИНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

СУДОВИЙ

ПОЗАСУДОВИЙ

**1) реквізиція;
2) конфіскація;
3) припинення права власності на майно, яке за законом не може належати цій особі, (придбане нею на підставах, не заборонених законом), якщо майно не продано власником установлений законом строк.**

**1) відчуження власником свого майна, відмова власника від права власності;
2) знищення власником свого майна;
3) відчуження власником у встановлений законом строк майна, що придбане ним на підставах, не заборонених законом, але що не може належати цій особі.**

ПРАВО СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ПОНЯТТЯ

майно, що є у власності двох або більше осіб (співвласників), належить їм на праві спільної власності (спільне майно) (ст. 355 ЦК України).

ВИДИ СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Відповідно до ч. 1 ст. 356 ЦК України спільна часткова власність – це власність двох чи більше осіб із визначенням часток кожного з них

Спільна сумісна власність – це власність двох і більше осіб без визначення часток кожного з них у праві власності на майно (ч. 1 ст. 368 ЦК України).

СПІЛЬНА СУМІСНА ВЛАСНІСТЬ

СУБ'ЄКТИ

Фізичні особи, зокрема подружжя, учасники фермерського господарства, а також юридичні особи, держава, територіальні громади, якщо інше не встановлено законом.

ОЗНАКИ

множинність суб'єкта (співвласників) та єдність об'єкта

відсутність визначених часток кожного із співвласників у праві власності на спільне майно

ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ

Якщо майно було набуто подружжям за час шлюбу

Якщо майно було набуто чоловіком і жінкою, які проживають однією сім'єю, але не знаходяться у шлюбі між собою

Якщо майно було набуто в результаті спільної праці та за спільні грошові кошти членів сім'ї і в інших випадках

У випадку передання квартири чи будинку державного житлового фонду через приватизацію за письмовою згодою всіх членів сім'ї наймача в їхню спільну сумісну власність

У випадку домовленості суб'єктів про встановлення правового режиму сумісної власності щодо майна, яке знаходиться в їхній спільній власності

У випадку відчуження майна відчужувачем декільком фізичним особам за договором довічного утримання на підставі договору

У випадку придбання майна особами, що ведуть фермерське господарство, якщо інше не встановлено договором між ними

В інших випадках передбачених законом

Співвласники майна, що є у спільній сумісній власності, володіють і користуються ним спільно, якщо інше не встановлено домовленістю між ними

СПІЛЬНА ЧАСТКОВА ВЛАСНІСТЬ

СУБ'ЄКТИ

Фізичні особи, юридичні особи, держава, територіальні громади

ПІДСТАВИ ВИНИКНЕННЯ

Створення двома чи більше особами спільної речі або її переробка, окрім випадків, встановлених законом.

Отримання плодів, продукції та доходів від спільної речі, якщо ці плоди, продукція, доходи не поділені між учасниками спільної часткової власності.

Придбання декількома особами неподільної речі.

Договір між подружжям про визначення розміру часток у спільній сумісній власності або рішення суду про визначення розміру часток неподільної речі, яка належить подружжю на праві власності.

Шлюбний договір, який встановлює режим спільної часткової власності для того або іншого майна

Відчуження власником частки у праві власності на річ.

Спадкування двома чи більше особами майна за умови, що успадковане майно не є подільним чи не може бути поділене між спадкоємцями.

Спадкування двома чи більше особами майна за умови, що успадковане майно не є подільним чи не може бути поділене між спадкоємцями.

В інших випадках передбачених законом.

Частки у праві спільної часткової власності вважаються рівними, якщо інше не встановлено за домовленістю співвласників або законом

ЗАХИСТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

ПОНЯТТЯ

комплекс правових засобів, які застосовуються судом, уповноваженими на те органами держави або самим власником для забезпечення реалізації і встановлення порушеного суб'єктивного права власності.

СПОСОБИ

Речово-правові способи – застосовуються для захисту права власності від посягань з боку третіх осіб (абсолютний захист).

Зобов'язально-правові, на відміну від речово-правових, застосовуються у випадках, коли власник пов'язаний з правопорушником зобов'язальними відносинами.

Інші способи, пов'язані з інститутами цивільного права, зокрема, з оголошенням особи померлою чи визнанням її безвісно відсутньою, визнання правочинів недійсними тощо.

ПРИНЦИПИ

Держава забезпечує рівний захист прав усіх суб'єктів права власності.

Власник, який має підстави передбачити можливість порушення свого права власності іншою особою, може звернутися до суду з вимогою про заборону вчинення нею дій, які можуть порушити його право або з вимогою про вчинення певних дій для запобігання такому порушенню.

Власник, права якого порушені має право на відшкодування завданої майнової та моральної шкоди.

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ПОНЯТТЯ

право на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, встановлений законодавством (стаття 477 ЦК України)

СИСТЕМА ПРАВА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

- 1). Авторське право.
- 2). Суміжні права.
- 3). Патентне право.
- 4). Засоби індивідуалізації товарів та послуг.
- 5). Нетрадиційні результати інтелектуальної діяльності.
- 6). Інші об'єкти права інтелектуальної власності.

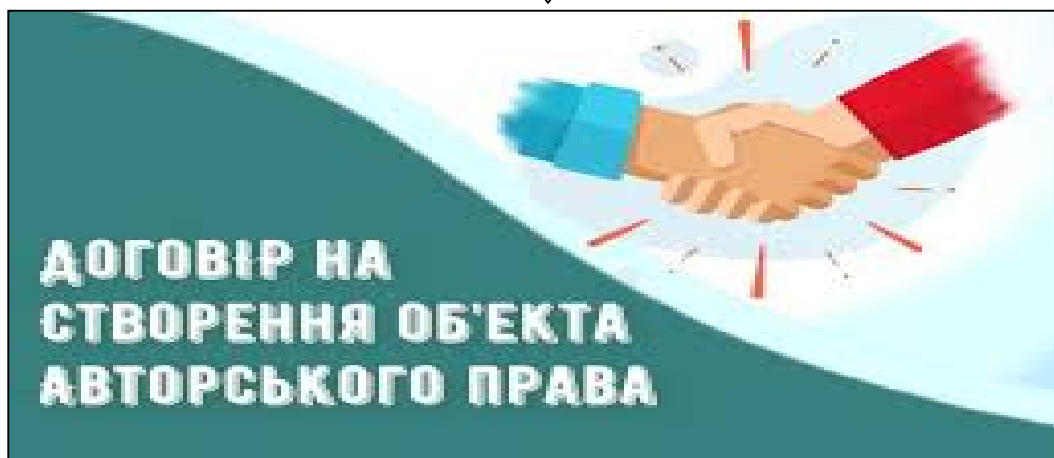
ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ (ст 420 ЦК України)

Літературні та художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних), виконання фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки компонування (топографії) інтегральних мікросхем, раціоналізаторські пропозиції, сорти рослин, породи тварин, комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення

СУБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1). Творець об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник).
2). Інші особи, яким належать особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності відповідно до ЦК України, іншого закону чи договору (ст. 421 ЦК України).

Спадкоємці померлого автора літературного твору протягом **семидесяти років** вправі одержувати певні грошові кошти від продажу цього товару.

ЗМІСТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Особисті немайнові права інтелектуальної власності право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником), право перешкоджати будь-якому посяганню на права інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі, чи репутації творця, інші особисті немайнові права інтелектуальної власності.

Майнові права інтелектуальної власності право на використання об'єкта права інтелектуальної власності виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності виключне право перешкоджати неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності у тому числі забороняти таке використання інші майнові права інтелектуальної власності встановлені законом.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

ПОНЯТТЯ

це особисті немайнові та майнові права, які виникають у автора у зв'язку зі створенням ним твору і охороняються законом.

СУБ'ЄКТИ

Первинним суб'єктом авторського права є **автор** твору. За відсутності доказів іншого автором твору вважається фізична особа, зазначена звичайним способом як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства).

Суб'єктами авторського права є також інші **фізичні та юридичні особи**, які набули прав на твори відповідно до договору або закону (ст. 435 ЦК України)

ОБ'ЄКТИ

Об'єктами авторського права є твори, а саме:

- 1) літературні та художні твори, зокрема: романи, поеми, статті та інші письмові твори; лекції, промови, проповіді та інші усні твори; драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні, інші сценічні твори; музичні твори (з текстом або без тексту); аудіовізуальні твори; твори живопису, архітектури, скульптури та графіки; фотографічні твори; твори ужиткового мистецтва; ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки; переклади, адаптації, аранжування та інші переробки літературних або художніх творів; збірники творів, якщо вони за добором або упорядкуванням складових частин є результатом інтелектуальної діяльності;
- 2) комп'ютерні програми; 3) компіляції даних (бази даних), якщо вони за добором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності; 4) інші твори.

ОЗНАКИ

ТВОРЧИЙ ХАРАКТЕР

ОРИГІНАЛЬНІСТЬ

ОБ'ЄКТИВНА ФОРМА
ВИРАЖЕННЯ

ЗМІСТ

Особисті немайнові права автора:

право авторства – це право вимагати визнання свого авторства як з боку суспільства, так і з боку окремої людини;

право на ім'я. Автор може реалізувати право авторства, вимагаючи визнання останнього шляхом зазначення свого імені на примірниках твору;

право на недоторканність твору – можливість протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору або будь-якому іншому посяганням на твір, що може зашкодити честі й репутації автора.

Особисті майнові права автора:

право на опублікування твору; право на відтворення творів; право на публічне виконання; право на публічне сповіщення творів; право на публічну демонстрацію публічний показ; право на переклад творів; право на переробку, зміну творів; включення творів як складових частин до збірників, антологій, енциклопедій тощо; право на розповсюдження творів шляхом першого продажу, відчуження іншим способом у будь-якій формі; право здавання твору в майновий найм чи у прокат; право слідування щодо творів образотворчого мистецтва; право на імпорту примірників твору; право на утримання винагороди за використання твору.

Обов'язок інших осіб утримуватися від порушення авторських прав.

СУМІЖНІ ПРАВА

ПОНЯТТЯ

розуміють права виконавців на результати творчої діяльності, права виробників фонограм, відеограм та організацій мовлення.

ОБ'ЄКТИ

- а) виконання;
- б) фонограми;
- в) відеограми;
- г) програми (передачі) організацій мовлення (ст. 449 ЦК України).

СУБ'ЄКТИ

Первинними суб'єктами суміжних прав є: виконавець; виробник фонограми; виробник відеограми; організація мовлення.

Суб'єктами суміжних прав є також **інші особи**, які набули таких прав відповідно до договору чи закону (ст 450 ЦК України).

ВИКОРИСТАННЯ

Використанням виконання є:

- 1) доведення виконання до відома публіки під час його здійснення;
- 2) записування (фіксування) виконання під час його здійснення, якщо таке записування дає можливість сприйняття, відтворення та передачі виконання за допомогою технічних засобів;
- 3) пряме чи опосередковане відтворення запису виконання будь-яким способом та у будь-якій формі;
- 4) продаж та інше відчуження оригіналу чи примірника запису виконання;
- 5) оренда оригіналу чи примірника запису виконання;
- 6) забезпечення засобами зв'язку можливості доступу будь-якої особи до записаного виконання з місця та в час, обраних нею.

Використанням фонограми, відеограми є:

- 1) пряме або опосередковане відтворення будь-яким способом та у будь-якій формі відеограми, фонограми;
- 2) продаж та інше відчуження оригіналу чи примірника фонограми, відеограми;
- 3) оренда оригіналу чи примірника фонограми, відеограми;
- 4) забезпечення засобами зв'язку можливості доступу будь-якої особи до фонограми, відеограми з місця та в час, обраних нею.

Використанням передачі (програми) організації мовлення є:

- 1) здійснення (трансляція, ретрансляція) передачі (програми) організації мовлення;
- 2) записування (фіксування) передачі (програми) організації мовлення, якщо таке записування дає можливість сприйняття, відтворення та здійснення її за допомогою технічних засобів;
- 3) відтворення запису передачі (програми) організації мовлення;
- 4) представлення передачі (програми) організації мовлення публіці у місці, де встановлено вхідну плату.

ПРАВО ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

ПОНЯТТЯ

це сукупність норм, що регулюють особисті немайнові та майнові відносини, які виникають у зв'язку зі створенням, оформленням і використанням винаходів, корисних моделей і промислових зразків.

ОБ'ЄКТИ

ВИНАХІД

КОРИСНА МОДЕЛЬ

ПРОМИСЛОВИЙ ЗВ'ЯЗОК

СУБ'ЄКТИ

автор промислового зразка (ст. 463 ЦК України)

його правонаступники – будь-які фізичні і юридичні особи, яким автор передав своє суб'єктивне майнове право на результати творчої праці (спадкоємці або інші особи, держава)

будь-які фізичні чи юридичні особи, до яких суб'єктивне право авторів переходить за договором або за заповітом

ЗМІСТ

суб'єктивні права на винахід, корисну модель, промисловий зразок

обов'язки суб'єктів, що впливають із суб'єктивних патентних прав і спрямовані на їх дотримання

ОФОРМЛЕННЯ

Подання заявки до патентного відомства

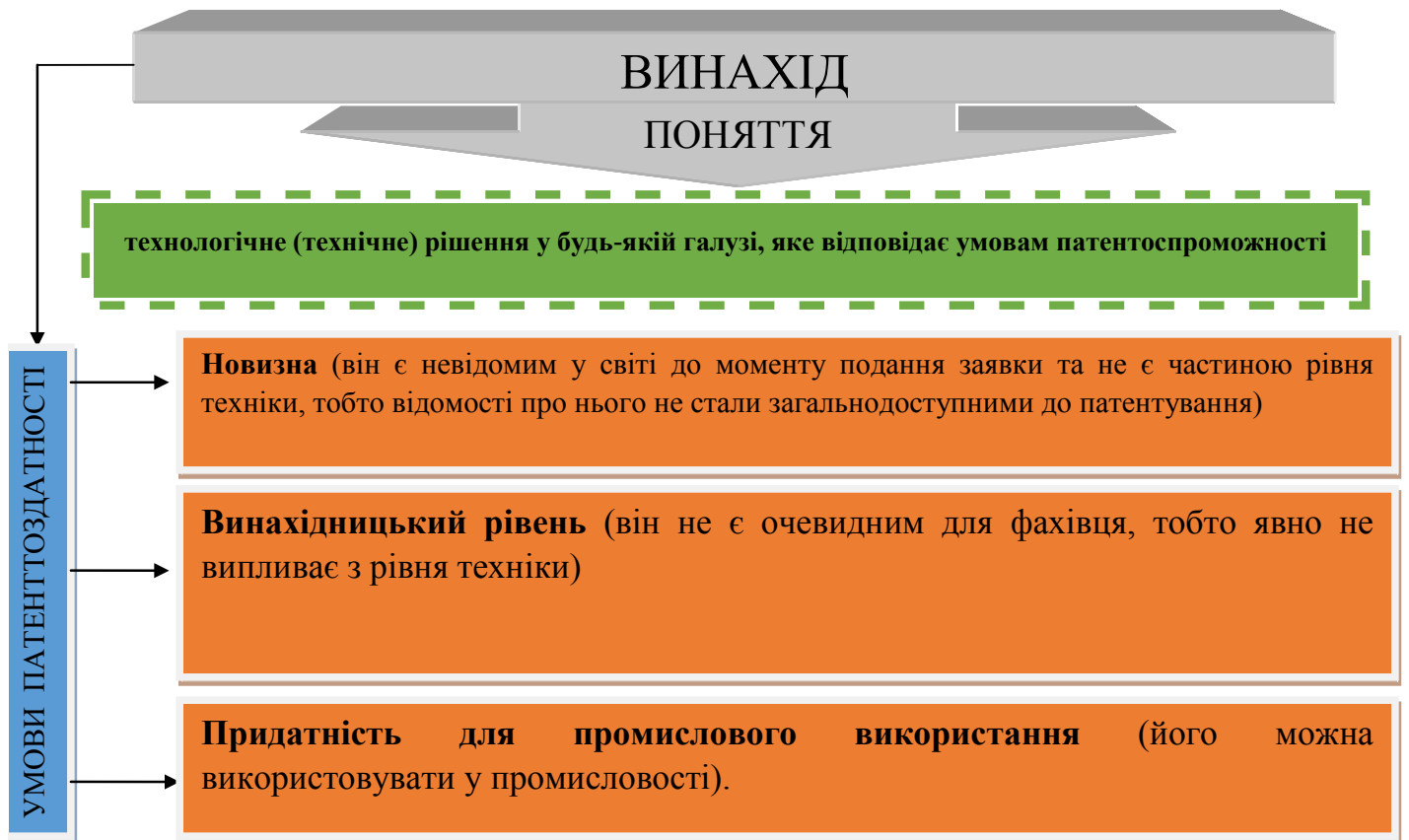
Експертиза заявки патентним відомством

Ухвалення рішення патентним відомством про визнання пропозиції (у разі відповідності умовам патентоспроможності за результатами експертизи) винаходом, корисною моделлю, промисловим зразком

Публікація відомостей про видачу патенту, реєстрація патенту

Видача патенту

Поняття «право промислової власності» є синонімом поняття «патентне право»!!!

ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК

ПОНЯТТЯ

це нова конструктивна розробка виробу, що визначає його зовнішній вигляд і придатна для виготовлення промисловим способом.

УМОВИ ПАТЕНТОЗДАТНОСТІ

Новизна промислового зразка означає, що дизайнерське рішення, яке визначає зовнішній вигляд виробу застосовано вперше

КОМЕРЦІЙНЕ НАЙМЕНУВАННЯ

ПОНЯТТЯ

це індивідуальна назва, що дає можливість вирізнити одну особу з-поміж інших та не вводить в оману споживачів щодо її справжньої діяльності (ст. 489 ЦК України).

ОЗНАКИ

Оригінальність передбачає, що комерційне найменування повинно мати певні ознаки, що виділяють дану назву та роблять її неповторну

Виділяє об'єкти у цивільному обороті завдяки назві певний учасник цивільного обороту проявляється, стає помітним у майнових відносинах

Відмінність від інших учасників обороту полягає в тому, що завдяки фірмовому комерційному найменуванню, певний учасник не змішується з іншими особами, з'являється можливість чітко відрізнити його від інших суб'єктів

Відповідність характеру діяльності означає, що комерційне найменування не повинне вводити в оману споживачів щодо роду й характеру участі даного суб'єкта в цивільному обороті

МОМЕНТ ВИНИКНЕННЯ

Виникає з моменту першого використання комерційного найменування

ТОРГОВЕЛЬНА МАРКА

ПОНЯТТЯ

може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, які придатні для вирізнєння товарів (послуг), що виробляються (надаються) однією особою, від товарів (послуг), що виробляються (надаються) іншими особами. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів (ст. 492 ЦК України).

ОЗНАКИ

Умовне позначення – певні слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів, які породжують асоціацію з певним виробником, товаром, послугою.

Новизна торговельної марки означає, що слова, літери, цифри і т.ін., що використовується у торговельній марці, повинні бути відносно новими, раніше широко не використовуваними.

Реєстраційна ознака властива торговельній марці, оскільки вона повинна бути офіційно зареєстрована у встановленому законом порядку з одержанням відповідного посвідчення.

КРИТЕРІЙ ОХРАНОЗДАТНОСТІ

Відповідність моральності, публічному порядку тощо

Не може бути зареєстрований як торговельна марка загальноновживане позначення товарів послуг, що вказує на вид, кількість, склад, цінність, що вводить в оману відносно товару, послуги або виробника, зображення державних символів, назви міжнародних урядових організацій, гарантійні, пробірні клейма, нагороди

Питання для підсумкового контролю

1. Предмет, метод, функції цивільного права.
2. Принципи цивільного права. Відмежування цивільного права від інших галузей права.
3. Поняття і система цивільного права.
4. Поняття і структура цивільного законодавства.
5. Поняття та види джерел цивільного права.
6. Аналогія закону та аналогія права. Значення судової практики.
7. Дія актів цивільного законодавства у часі.
8. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
9. Елементи цивільно-правових відносин.
10. Суб'єктивне цивільне право та суб'єктивний цивільний обов'язок.
11. Види цивільно-правових відносин.
12. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків.
13. Сутність та способи здійснення цивільних прав.
14. Право на захист цивільних прав та інтересів.
15. Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди.
16. Відшкодування моральної шкоди.
17. Поняття фізичної особи.
18. Ім'я та місце проживання фізичної особи
19. Цивільна правоздатність фізичної особи.
20. Цивільна дієздатність фізичної особи та її елементи.
21. Часткова цивільна дієздатність фізичної особи.
22. Неповна цивільна дієздатність фізичної особи.
23. Повна цивільна дієздатність та її надання фізичній особі.
24. Встановлення опіки над фізичною особою.
25. Встановлення піклування над фізичною особою.
26. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи.
27. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою.
28. Оголошена фізичної особи померлою.
29. Акти цивільного стану.
30. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності.
31. Поняття та види особистих немайнових прав.
32. Поняття та ознаки юридичної особи.
33. Види юридичних осіб.
34. Порядок виникнення юридичної особи.
35. Цивільна правочиноздатність юридичної особи.
36. Припинення юридичної особи.
37. Правові форми участі держави у цивільних відносинах.
38. Поняття та види господарських товариств.
39. Поняття та класифікація речей.
40. Види об'єктів цивільних прав.

41. Цінні папери.
42. Нематеріальні блага.
43. Поняття та види правочинів.
44. Недійсні правочини та їх правові наслідки.
45. Представництво у цивільному праві.
46. Представництво за довіреністю.
47. Строки та терміни у цивільному праві.
48. Види строків у цивільному праві.
49. Поняття та види строків позовної давності.
50. Право власності.
51. Зміст права власності.
52. Підстави набуття права власності.
53. Підстави припинення права власності.
54. Поняття і види права спільної власності.
55. Право власності на житло.
56. Захист права власності.
57. Речові права на чуже майно.
58. Виникнення права володіння.
59. Поняття права інтелектуальної власності..
60. Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності.
61. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності.
62. Захист права інтелектуальної власності судом.
63. Авторське право.
64. Суб'єкти та об'єкти авторського права.
65. Співавторство.
66. Особисті немайнові права автора.
67. Суміжне право.
68. Суб'єкти та об'єкти суміжних прав.
69. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття.

Перелік рекомендованих джерел для опрацювання теоретичного матеріалу

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 21.08.2023).
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435- IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (дата звернення: 21.08.2023).
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. №1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41. Ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>. (дата звернення: 21.08.2023).
4. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. ст. 462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>. (дата звернення: 21.08.2023).
5. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. ст. 135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>. (дата звернення: 21.08.2023).
6. Кодекс України з процедур банкрутств : Закон України від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 19. Ст.74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>. (дата звернення: 21.08.2023).
7. Всесвітня Конвенція по авторське право. Міжнародний договір від 06.09.1952р. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2003. №3. Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика. С. 93-101. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052#Text. (дата звернення: 21.08.2023).
8. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>. (дата звернення: 21.08.2023).
9. Про державну реєстрацію актів цивільного стану. Закон України від 01.07.2010 р. №2398-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 38. Ст. 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>. (дата звернення: 21.08.2023).
10. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>. (дата звернення: 21.08.2023).
11. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>. (дата звернення: 21.08.2023).

12. Про охорону прав на сорти рослин : Закон України від 21.04.1993 р. №3116-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 21. Ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3116-12#Text>. (дата звернення: 21.08.2023).

13. Про приватизацію державного і комунального майна : Закон України від 18 січня 2018 р. № 2269-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 17. Ст. 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text>. (дата звернення: 21.08.2023).

14. Про судовий збір : Закон України від 08 липня 2011 р. № 3674-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. N 14. Ст. 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17>. (дата звернення: 21.08.2023).

15. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 28. Ст. 232. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>. (дата звернення: 21.08.2023).

16. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст.545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>. (дата звернення: 21.08.2023).

17. Про третейські суди : Закон України від 11 травня 2004 р. № 1701-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 35. Ст.412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>. (дата звернення: 21.08.2023).

Базова

1. Заїка Ю.О. Українське цивільне право: навч. посіб. К.: ЦУЛ. 2019. 360 с.
2. *Лебідь В.І., Матвеев П.С., Матвеева С.П., Хатнюк Н.С.* Зразки документів з приватного права (цивільне, сімейне, житлове, трудове, земельне, цивільно-процесуальне та господарсько-процесуальне законодавство України). Київ: Алерта. 2021. 182 с.

3. Мирза С.С. Цивільне право у схемах і таблицях з ілюстраціями. Загальна частина. Навчально-наочний посібник. / Укладач С.С. Мирза. Одеса: ОДУВС, 2022. 75 с. URI <http://dspace.oduvs.edu.ua/handle/123456789/2555>.

4. Сучасні проблеми цивільного права та процесу: навч. посіб. / С.О. Сліпченко, О.В. Синегубов, В.А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю.М. Жорнокуя та Л.В. Красицької. Харків: Право, 2019. 808 с.

5. Тетарчук І.В., Дятків Т.І. Цивільне процесуальне право України: навч. посіб. для підготовки до іспитів. К.: ЦУЛ. 2022. 208 с.

6. Тетарчук І.В., Цивільне право України. Для підготовки до іспитів. К.: ЦУЛ. 2022. 160 с.

7. *Цивільне право та процес: навчально-методичний посібник* / Л.В. Діденко, Н.М. Денисяк. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. 110 с.

8. Цивільне право. Особлива частина : навч. посіб. / О.Є. Аврамова, Е.В. Вакулович, А.С. Горбенко та ін.; за заг. ред. Ю.М. Жорнокуя, О.Є. Кухарєва. Харків: ХНУВС, 2023. 420 с.

Допоміжна

1. Viktor Makovii, Oksana Kuznichenko, Olga Budyachenko. Status and prospects of the execution of judgments of the European Court of Human Rights in Ukrain. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2022. Vol.8. №3. P. 115-124. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2022-8-3-125-133> (дата звернення: 28.08.2023).

2. Атаманчук І.В., Моїсєєв Ю.О. До питання процесуально-правового механізму забезпечення позову в цивільному судочинстві. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 78. С. 50-59. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2020_78_7 (дата звернення: 28.08.2023).

3. Баб'юк М., Руденко О. Правила інстанційної юрисдикції та наслідки їх порушення в цивільному судочинстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5. С. 5-10. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/1.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).

4. Берестова І., Романюк Я. Цивільно-процесуальні наслідки визнання Конституційним Судом України закону неконституційним (конституційним). *Вісник Львівського університету*. 2020. Вип. 70. С. 136-150. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_yu_2020_70_15 (дата звернення: 28.08.2023).

5. Бондаренко О.О. Договірні відносини в умовах воєнного стану: теорія та практика. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2022. № 5. С. 28-32.

6. Вавженчук С. До питання класифікації договорів на односторонні та взаємні, відплатні й безвідплатні. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 5-10. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/1.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).

7. Василів С. Суд – обов'язковий суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин: питання цивільної юрисдикції. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки*. 2020. Т. 7. № 1. С. 127-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2020_7_1_22 (дата звернення: 28.08.2023).

8. Гетманцев М. Електронні докази в цивільному процесі: практика застосування новел законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2. С. 19-23. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/2/5.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).

9. Гнатів О.Б., Троян В.В. Прокурор у цивільному. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. Вип. 2. С. 89-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2020_2_17 (дата звернення: 28.08.2023).

10. Грабовська О.О. Новації національного цивільного процесуального законодавства України у регулюванні становища суду в сфері доказування. *Юридична Україна*. 2020. № 10. С. 60-62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2020_10_13 (дата звернення: 28.08.2023).

11. Долинська М.С. Мiroва угода сторін при розгляді земельних спорів в порядку цивільного судочинства України: актуальні аспекти правового регулювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія юридична)*. 2023. № 3. С. 157-164.

12. Жук А. Відновлення становища, що існувало до порушення, у системі способів захисту суб'єктивних цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С. 11-16. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/3.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).
13. Зелена І. Поняття інституту юридичної відповідальності у приватному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 176-181. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/32.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).
14. Зубкова Л., Клімовський С. Щодо поняття та юридичної природи «розумних» договорів (з англ. smart contract). *Підприємництво, господарство і право*. 2021. №1. С. 22-27. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/5.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).
15. Короед С.О. Новий погляд на процесуальний статус відповідача у цивільному судочинстві в аспекті вирішення похідних позовних вимог за новим Цивільним процесуальним кодексом України. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2020. Вип. 87. С. 65-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dip_2020_87_8 (дата звернення: 28.08.2023).
16. Кухарев О.Є. Актуальні аспекти здійснення спадкоємцями права на прийняття спадщини в умовах воєнного стану. *Юридичний електронний журнал*. 2022. № 1. С. 222-225.
17. Лепех С. Сторони споживчого договору фінансового лізингу. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 34-38. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/6.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).
18. Майданик Р., Майданик Н., Попова Н. Переосмислення загальної частини речового права в умовах європеїзації та кодифікації. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 39-54. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/7.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).
19. Маковій В.П. Темпоральні величини у парадигмі модернізації цивільного законодавства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3 (112). С. 148-153. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2022/02/PDF/NV-3-2021-148-153.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).
20. Мирза С.С. Зміст договору про надання послуг з управління багатоквартирним будинком: реалії сьогодення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 2. С. 32-34. URL: http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1074/1/%d0%9c%d0%b8%d1%80%d0%b7%d0%b0_2_2019.pdf (дата звернення: 28.08.2023).
21. Московчук Д. Порівняльний аналіз законодавства України та країн англо-саксонської правової системи щодо подання доказів у цивільному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 55-59. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/11.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).
22. Пільков К. Способи захисту права власності на землю та інше нерухоме майно: критика «книжного володіння». *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 47-58. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/9.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).

23. Пожоджук Р. Місце споживчих відносин у системі цивільного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 59-65. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/10.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).

24. Примаєк В. Відшкодування шкоди, завданої у зв'язку з вакцинацією від COVID-19. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 65-72. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/10.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).

25. Приходько В. Ю., Радіонова П.С. Виконання судових рішень як стадія цивільного процесу. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 72. С. 53-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2020_72_9 (дата звернення: 28.08.2023).

26. Резворович К., Щербіна Д. Цивільне судочинство в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2023. № 2 (114). С. 86-89.

27. Сіщук Л. Підприємницькі юридичні особи в умовах рекодифікації цивільного законодавства України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 4. С. 74-80. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/4/12.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).

28. Таш'ян Р. Доктрина «culpa in contrahendo» в ученні про недійсність правочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 36-40. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/7.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).

29. Товкун І., Зал Д. Укладення договору поставки у спрощеній формі: на матеріалах судової практики. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 5. С. 40-44. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/5/7.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).

30. Чванкін С.А. Аудіо- та відеозаписи як різновид електронних доказів у цивільному процесі. *Теорія і практика правознавства*. 2020. Вип. 2. С. 119-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2020_2_7 (дата звернення: 28.08.2023).

31. Чванкін С.А. Використання електронних доказів у цивільних справах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2021. Вип. 63. С. 165-170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2021_63_31 (дата звернення: 28.08.2023).

32. Чуєнко В.І., Кучмінда Д.Ю. Ретроспективний аналіз правового регулювання інституту іпотеки в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 114-116. URL: http://lsey.org.ua/1_2022/26.pdf (дата звернення: 28.08.2023).

33. Чумак Р. Цивільно-правова відповідальність за невиконання та/або неналежне виконання договору про надання юридичних послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 1. С. 46-51. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/1/9.pdf> (дата звернення: 28.08.2023).

12. Інформаційні ресурси

1. <http://rada.gov.ua/> - офіційний портал Верховної Ради України.
2. <http://court.gov.ua/> - офіційний портал Судової влади України.
3. <http://www.kmu.gov.ua/> - єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
4. <http://www.me.gov.ua/> - офіційний портал Міністерства економіки України.
5. <http://mvs.gov.ua> – портал МВС України.
6. <http://www.nbuv.gov.ua>. - офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.
7. <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2610-wipo>. - офіційний сайт постійного представництва України при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві.
8. <http://dspace.onua.edu.ua/>. - репозитарій наукових публікацій НУ «ОЮА».
9. <http://dspace.oduvs.edu.ua/> - репозитарій наукових публікацій Одеського державного університету внутрішніх справ.
10. <http://pgr-journal.kiev.ua/> - офіційний сайт загальноукраїнського науково-практичного господарсько-правового журналу «Підприємництво, господарство і право».
11. <http://chasycivil.onua.edu.ua/index.php/chc/about> - офіційний сайт науково-практичного журналу «Часопис цивілістики».
12. <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava> - офіційний сайт науково-практичного журналу «Київський часопис права».

Науково-методичне видання

Укладачі
В.П. Маковій
С.С. Мирза

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО У СХЕМАХ І ТАБЛИЦЯХ З ІЛЮСТРАЦІЯМИ

Загальна частина

Навчально-наочний посібник

Підп. до друку 26.12.2023. Формат 60x84/8.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Ум.-друк. арк. 9,76.

Наклад 30 прим.

Надруковано з готового оригінал-макета
Редакційно-видавничий відділ
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, вул. Успенська, 1,

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДП № 3507 від 25.06.2009